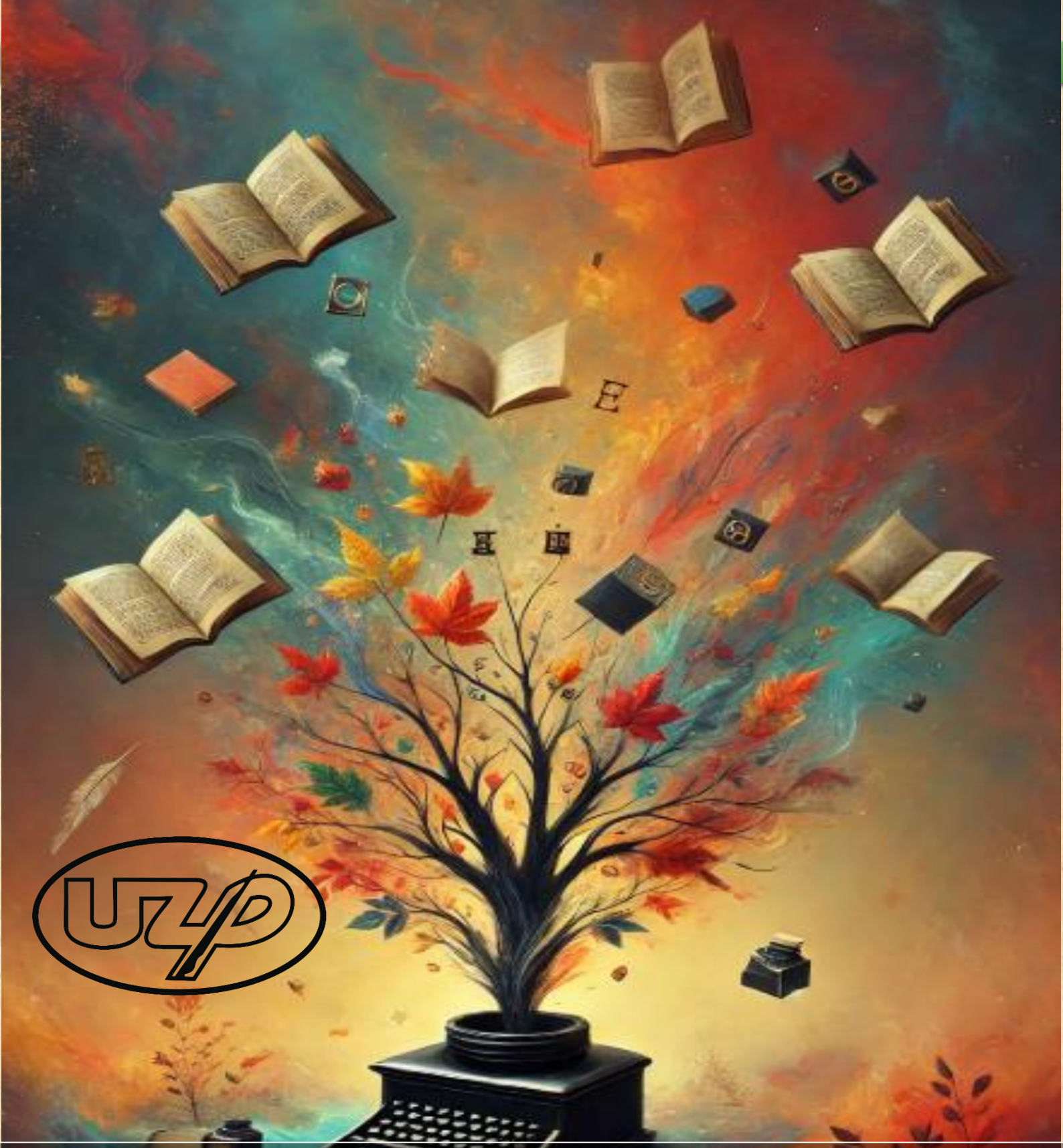

Condeierul diasporei

APARE SUB EGIDA

UNIUNII
ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI
DIN ROMÂNIA

ANUL VIII NR.33 Martie 2026

revistă de cultură și atitudine
cu apariție trimestrială

ISSN 2709-1406 ISSN – L 2709-1406

„Non multa sed multum.” – „Klein und fein.”
Revista aceasta nu umple pagini, ci aprinde sensuri .

În acest număr :

Daniela Gumann 3
Mircea Gheorghe 5
Mihaela CD 7
Adrian Erbiceanu 9
Mihaela Albu 11
Elena Mitru 15
Dan Toma Dulciu 18
Miruna Mureșanu 22
Marian Nencescu 23
Liliana Popa 25
Delia Grigore 27
Daniel Onaca 29
Antonela Stoica 30
Virginia Chiriac 31
Pr. Ionel Rusu 33
Bristena G.Mantu 35
Constantin Oancă.....36
Nicolae Nicoară Horia 41
Floare R. Candea 42
Roxana Răcoreanu Lupoae ..45
Adrian Grauenfels.....46
Lidia Popa 52
Smaranda Kafka 53
Carina A. Baba 56
Petru Ababii... 58

Contact:
http://scriitoriromaniaustria.ro/
Email: contact.asra2018@gmail.com
Facebook:
asociatia.scriitorilor.romani.din.austria/
Telefon: 004369910423466 sau
0040770430525

În numele libertăţii absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conţinutul materialelor publicate sub semnătura proprie.

Condeierul diasporei

REVISTA
Asociației Scriitorilor Români din Austria
Anul VII, Nr.33
Director fondator: Daniela Gumann
Lector: Dan Toma Dulciu
Senior editor: Gheorghe Stroia

Redactori:
Prof. **Florica Ranta Cândea**
Prof. Univ.Dr. **Anton ILICA**
conf.univ.dr.**Cătălin Negoiță**
col(r)dr.ing.**Constantin AVĂDANEI**
Tehnoredactor:
ing. **Constantin Gumann**
Colaboratori externi:
Lidia Popa – poetă (Italia)
Antonela Stoica – poetă (Germania)
Liliana Popa – poetă (România)
Bristena Georgiana Mantu – poetă (Anglia)

Revistă trimestrială de literatură
Fondată la Salzburg în anul 2018

Biblioterapia de primăvară

Martie are un fel aparte de a intra în scenă. Nu deschide ușa cu zgomot, nu face declarații solemne. Vine ca o respirație mai adâncă, ca o lumină care îndrăznește puțin mai mult. E luna în care lumea pare să-și amintească faptul că poate începe din nou.

Și poate că nu e întâmplător că tocmai acum deschidem un nou număr al revistei *Condeierul Diasporei*.

Primăvara nu este doar un anotimp meteorologic. Este, înainte de toate, o stare mentală. Un exercițiu de resetare interioară. După luni de gri, de grabă, de oboseală acumulată, simțim nevoia de aer, de sens, de cuvinte care nu doar informează, ci vindecă. Aici începe, discret, teritoriul fascinant al biblioterapiei.

Biblioterapia – acest concept care pare sofisticat la prima vedere – este, în esență, un gest simplu și profund uman: lectura ca formă de îngrijire a sufletului. Nu o lectură grăbită, utilitară, consumată între notificări și deadline-uri, ci o lectură asumată, ca un ritual. Ca o conversație tăcută cu propriile neliniști.

O carte bună nu este doar o poveste. Este o oglindă. Uneori o fereastră. Alteori o ușă de evacuare din propriul haos. Citind, ne reorganizăm gândurile, ne liniștim ritmul interior, punem ordine în emoții pe care, altfel, le-am purta ca pe niște bagaje fără etichetă.

Într-o lume obsedată de soluții rapide, lectura rămâne una dintre puținele terapii fără efecte secundare. Nu creează dependențe toxice, nu promite miracole, dar produce ceva mult mai valoros: claritate.

Iar revistele culturale, literare, editoriale – acele spații aparent fragile într-un ocean digital – joacă un rol esențial în această ecuație.

O revistă nu este doar un produs editorial. Este o agora. Un loc de întâlnire între idei, stiluri, generații, sensibilități. Spre deosebire de fluxul ametitor al rețelelor sociale, revista impune un alt tip de ritm. Un ritm al selecției, al reflecției, al respirației intelectuale.

Revista nu țipă. Nu concurează isteric pentru atenție. Revista propune.

În paginile ei, cuvintele nu sunt aruncate, ci așezate. Textele nu sunt reacții impulsive, ci construcții. Fiecare articol, fiecare poezie, fiecare eseu devine o mică formă de rezistență împotriva superficialului.

Pentru diaspora, o astfel de publicație capătă o semnificație suplimentară. Devine punte. Devine ancoră. Devine uneori, un fragment de „acasă” care încape într-un PDF, într-un ecran, într-o clipă de liniște între două fusuri orare.

Citind o revistă în limba maternă, nu consumăm doar conținut. Ne reactivăm identitatea. Ne reîntoarcem, măcar simbolic, într-un spațiu familiar al gândirii și al emoției.

Lectura, la rândul ei, rămâne unul dintre cele mai subestimate acte de curaj personal.

Pentru că a citi înseamnă a încetini într-o lume care glorifică viteza. A reflecta într-o cultură a reacției instantanee. A sta singur cu propriile gânduri, fără zgomot de fond, fără validări rapide.

Este un act aproape subversiv.

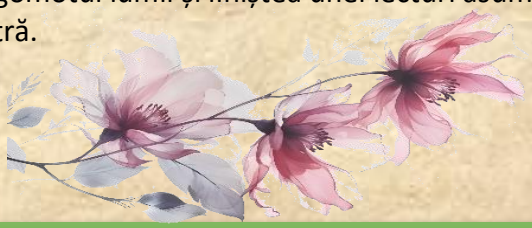
Primăvara ne amintește exact asta: că reînnoirea nu începe în exterior, ci în interior. Că nu schimbăm doar garderoba, ci și perspectiva. Că nu aerisim doar camerele, ci și mintea.
Și, inevitabil, martie aduce în prim-plan femeia.
Nu ca simbol festiv, decorativ, ci ca energie fundamentală a regenerării. Femeia este, prin definiție, asociată cu începuturile, cu creația, cu capacitatea extraordinară de a transforma fragilitatea în forță.

Femeile citesc altfel. Scriu altfel. Simt altfel.
În literatură, în cultură, în viața cotidiană, ele au această abilitate aproape alchimică de a da sens detaliilor. De a transforma experiențe aparent banale în povești. De a găsi nuanțe acolo unde alții văd doar contraste dure.

În paginile unei reviste precum *Condeierul Diasporei*, vocea feminină nu este o prezență accidentală, ci o necesitate estetică și intelectuală. Pentru că rafinamentul, profunzimea, sensibilitatea lucidă sunt, adesea, teritorii în care femeile se mișcă cu o naturalețe dezarmantă.

Primăvara, lectura, revistele, biblioterapia, femeia – toate converg într-un punct comun: ideea de reconstrucție. Ne reconstruim prin ceea ce citim. Prin ceea ce alegem să lăsăm să ne influențeze gândirea. Prin spațiile intelectuale în care decidem să locuim, fie și temporar.
Într-un timp în care suntem asediați de informație, devine vital să selectăm cu grijă ce lăsăm să ne intre în minte. Nu orice text hrănește. Nu orice conținut dezvoltă. Nu orice zgomot merită ascultat.
Lectura de calitate este o formă de igienă mentală.
Revista de calitate este o formă de arhitectură culturală.
Iar scrisul – acel gest aparent solitar – devine o formă de responsabilitate. Pentru că fiecare autor, fiecare contributor, fiecare voce publicată participă la modelarea unui climat intelectual.

Condeierul Diasporei nu este doar o colecție de texte. Este un spațiu de respirație. Un exercițiu de luciditate. O invitație la reflecție într-o epocă grăbită să treacă peste tot.
Martie ne oferă cadrul perfect pentru această invitație.
Este luna în care lumina nu mai este timidă, în care speranța nu mai pare naivă, în care ideea de început capătă consistență. Este momentul ideal pentru a redescoperi plăcerea lecturii lente, inteligente, asumate. Pentru a ne aminti că o carte poate fi uneori mai eficientă decât o mie de discursuri motivaționale.
Că o revistă poate fi mai stabilă decât zgomotul zilnic al știrilor.
Că un text bine scris poate produce mai multă ordine interioară decât multe rezoluții de început de an. Primăvara nu schimbă lumea peste noapte. Dar schimbă dispoziția cu care o privim.
Iar de aici, totul devine posibil.*Condeierul Diasporei* își asumă, discret dar ferm, exact această misiune: de a rămâne un spațiu al gândirii articulate, al sensibilității cultivate, al dialogului inteligent.
Nu promitem certitudini absolute. Nu oferim rețete universale.
Propunem texte. Idei. Perspective. Restul ține de cititor.
Martie este, poate, momentul perfect pentru această întâlnire. Între lumină și reflecție. Între primăvară și introspecție. Între zgomotul lumii și liniștea unei lecturi asumate.
Deschideți revista ca pe o fereastră.
Citiți-o ca pe o conversație!

Daniela Gumann

Mircea Gheorghe

Tinerețea poeziei

Cu volumul Confesiuni pentru două generații de Adrian Erbiceanu, ne aflăm în fața unei poezii scrise în urmă cu câtea zeci de ani, dar publicate abia acum într-o frumoasă ediție la Sibiu. Editorul de la Sibiu, Emil David, nu numai că a publicat volumul de poezii ce i s-a propus, dar l-a însoțit și de o prefață elogioasă în care evocă ,,întâmplarea fericită" ce i-a scos în cale ,,ilustrul poet", pentru el ,,necunoscut".

Având acum Confesiunile la îndemână se cuvine mai întâi de toate să apreciem temeritatea autorului. Nu e un lucru prea neobișnuit ca în tinerețe, oamenii, indiferent de profesia lor de mai târziu, să compună poezii, mai ales de dragoste, dar este cu totul neobișnuit și temerar ca după zeci de ani de tăcere literară, un autor să revină asupra textelor scrise la 18-20 de ani și departe de a le considera niște ,,păcate de tinerețe", să le recupereze și să le dea un loc important în viața lui.

A meritat să facă un asemenea efort domnul Adrian Erbiceanu?

Cu siguranță, da. Poezia care ni se oferă este de factură clasică. Este o poezie elegantă, muzicală, cu o emoție filtrată, de o anume virtuozitate în care când și când recunoaștem ecouri ale altor voci dinaintea sa, mai noi sau mai vechi, dar unele venind de foarte departe: de exemplu a lui Alecu Văcărescu (din Oglinda când ți-ar arăta...) în Privind din umbră, a lui Eminescu din Floare albastră în Când eram singuri, sau a lui Minulescu în romanțe retorice, ușor convenționale și cu finaluri anecdotice: Când te-am văzut...

Duplicitate, De ce nu vii acum...Dar oricât ar fi de agreabile asemenea poezii, nu în ele trebuie căutate adevăratele resurse ale poetului, ci în altele unde acesta se lasă în voia unei expresivități necenzurate de ambiția de a uimi prin ingeniozitate: în Bătrânul orologiu, remarcabilă în întregime, găsim o splendidă strofa în care lumina fulgurantă se asociază zgomotului de fierăraie al drezinei ce aleargă în noapte spre o ținta neprecisă. Drezina poate fi însăși viața noastră, obligată dramatic să concilieze fondul de impulsuri irațională cu limitele strâmte și imperioase ale convențiilor sociale și morale: „Din când în când, un urlet vestea câte-o lumină/ Semnalul unisonic scăpat ca din durere/ În zgomotul isteric de fiare și de șină/ Lăsând cătune-n urmă, așa, ca o părere."

În Din colțul meu retorica nu mai este exterioară. Poetul trăiește un sentiment chinuitor de descumpănire și de eșec existențial: ,,A fost un timp când mă-nfrățeam la trântă/ Cu vreme și cu arbori și cu ger,/ Cu tot ce-n voalul Tău se învește mântă/ Știam ce vreau. Azi nu știu ce să cer".

În Insomnii, găsim o anxietate crispată. Eminescianul şi somnul vameș vieții nu vrea să-mi ieie vamă, ne revine obligatoriu în minte, dar registrul este altul. Este relatarea unui coșmar. Nu avem

gravitatea și condensarea extraordinară din poemul eminescian, ci expresia elocventă a unei sensibilități moderne - neputincioase și exasperate de fragilitatea vieții:

„Același vis îl văd în repetare/ Ca dorul când la brișcă se înhamă/ Extrapolat, încerc prin divizare/ Să-l fac, de pot, să-mi ieie iarăși vamă.// Ce relaxare stigmatizatoare/ Ce infamie care se recheamă/ Cu întreruperi ademenitoare/ Reîncepute pe aceeași gamă!// Mi-e somnul tot o cârpă zdrențuită,/ O dinamită c-un fitil ce arde/.../ Mă văd deja întins între brancarde/ O flacără de-abis încercuită/ Cu repetări, crescând, dinamitarde.”

Poate că-i e dat poetului Adrian Erbiceanu să fie descoperit acolo unde nu se așteaptă să fie căutat. Nu atât în poeziile de dragoste, cât în poemele acute care vorbesc de solitudine și de destrămare sufletească. Cert este că publicate după mulți ani de la scrierea lor, poeziile acesteaîși

păstrează prospețimea și în lipsa precizărilor poetului, nimeni n-ar fi putut spune ca ele au fost scrise într-o perioadă mai aproape de jumătatea secolului din care tocmai am ieșit decât spre sfârșitul lui.Tocmai de aceea am putea spune că prin Confesiuni pentru două generații

Adrian Erbiceanu realizează un act salutar de regăsire a unei identități pierdute. Nu-i putem dori decât s-o adâncească într-o viitoare carte.

Candela de Montréal

Mihaela CD - Versuri

Nuntă între stele

Frumoasa mea inima-ți pun pe tavă
Din perle de iubiri șirag îți fac
Și-n valuri curge a dragostei lavă
Iar eu din om în înger mă prefac.

Covor de flori ți-aștern acum iubito
Iar eu sărut urma pasului tău
Prin raze de luceferi, incognito
Privind la chipul tău, mă doare rău

Cărări de licurici în cer serbează
Un zâmbet inocent eu ți-am furat
Și universul tău în zări vibrează
Văzând iubirea din gându-mi curat

Și-n dans de stele făclii ne-nconjoară
Eu ireal..., tu, floare de cules...
În aburi de magie ne-înfășoară
Mireasă-mi ești, eu ți-s mire ales.

Viaţă violetă

De-aș mai putea să întorc timpul
Și tineri o clipă să mai fim
Aș ști să folosesc răstimpul
N-aș lăsa secunda s-o jertfim

De-aș mai putea întoarce roata
Și chipul tatei să-l pot vedea
Aș lăsa tot, n-aș urma gloata
În brațe-o clipă să-i pot ședea

De-aș mai putea respira clipa
Ce tâlcul vieți-l înfioară
Aș ști să-i frâng tristeții-aripa
Și n-aș lăsa-o să mai doară

De-aș mai putea trăi trecutul
Ce l-am jucat ca la ruletă
Aș prețui deplin tributul
Și-aș picta viața violetă!

Vestește-mi dragostea

Vestește-mi dragostea bolnavă
O irecuperabilă respirație-n doi
Vestește-mi a vulcanului lavă
Ce inundă cu-al dragostei noroi

Şi nu-ti fie milă de sfioase rugi
Asculta-mă când îți tac uneori
Şi nu încerca absent să-mi fugi
Stai, vopsește-mi viața în culori

Înnoadă-mi susurul iubirii, în zeci
Sute și milioane de îndrăgostiri
Ce te-or împiedica să pleci pe veci
Hrănindu-te cu ale mele șoptiri

Vestește-mi amorul tău beteag
Şi lasă-mă să te-ngrijesc duios
Vestește-mi și dă totul în vileag
Căci te topești, dar ești orgolios ...

Marinarii dragostei

Visuri fierbinți ne-au deșteptat
Şi-am fugit gonind în amintire
Prin cufere vechi am înnoptat
Scotocind a dragostei ațintire

Săgeți de aur fulgerau prin cer
Văzduhul tinereții să-l străbată
Trezind pe-al pasiunii temnicer
Cu-aceeași voce neschimbată

Ş-am regăsit din nou parfumul
Ce zăcuse pierdut prin sertare
Făr' de busolă aflat-am drumul

Ce părea aburit din depărtare

Şi-ai dragostei tineri marinari
Noi am devenit în suave clipe
Pe oceane am navigat hoinari
Fiorii dragostei să se înfiripe!

Împreună mereu

O viață-n iubire ne-a fost dată
De Sus din ceruri așa fost-a scris
S-avem o viață-n doi minunată
Să-mpărtășim același manuscris

Cu tine viața-mi pare ușoară
Și zburdăm prin lanuri de iubire
Clipa-mi pare cântec de vioară
Când mă-mpodobești cu fericire!

În vremuri bune ori de ne-a fost greu
Alături mi-ai stat, eternă stâncă
Pe veci să fim împreună mereu
Chiar și-n adormirea cea adâncă

Atunci când ne-o fi dat ca să pășim
În neființă să ne odihnim
Aș vrea iubite-n doi să ispășim
Eternitatea morții s-o-ntâlnim

Și chiar și-acolo-n lumea de apoi
Noi ne-om iubi precum prima oară
Căci duce-vom iubirea înapoi
În templul sfânt de odinioară

Și îngeri vor dansa în mândru joc
Înlănțuindu-se-n hora sfântă
Căci nu există-n Univers vreun loc
Unde iubirea-n doi nu cuvântă

Și-om trece peste toate câte-or fi
Păziți vom fi de bunul Dumnezeu
Chiar noapte cruntă dacă va veni
Pe veci vom fi împreună mereu.

Iubirea mea din stele

Iubirea mea-i ruptă din albastre stele
Pe cerul dragostei în noapte, undeva
În versuri de argint clădindu-ţi castele
Mă-ndeamnă să mă îndrept spre altundeva

Iubirea-n raze calde blând mă alintă
Și-n minte-mi ticluiește gingaș un sărut
Şi-adevărul spune neștiind să mintă
Oricât ar fi de greu, oricât m-ar fi durut

Căci Iubirea-i mult și e puțin deodată
Este nopți cu stele prinse-n brațe de dor
Iubirea-i în dimineți ce-au fost vreodată
Scrise grăbit pe foi volante de amor

Iubirea-i zbor de aripi albe de condor
Ce alunecă în pripă către suflet
Și-și picură torenți împovărați de dor
Pe harta inimii pictând galeș umblet.

Amândoi

Încă din clipa-n care te-am văzut
Am înțeles că nu-i o întâmplare
În soarta noastră fost-a prevăzut
Să ne-ntâlnim în circumstanțe clare

Să știm că ne-am găsit definitiv
Ca să clădim a vieții diademă
Și să dansăm pe-al vieții portativ
Purtând mereu a dragostei emblemă

Și amândoi s-avem același vis
Spre 'nalte zări într-un tandem să zburăm
Să-mpărtășim același compromis
Ș-apoi viitoru-n doi să-l descifrăm.

Și chiar de anii peste noi au nins
Tot în doi măsurăm a vieții pripe
Căci ne iubim cu-același foc aprins
Și savurăm în doi aceleași clipe.

Mihaela CD – Montreal, Canada

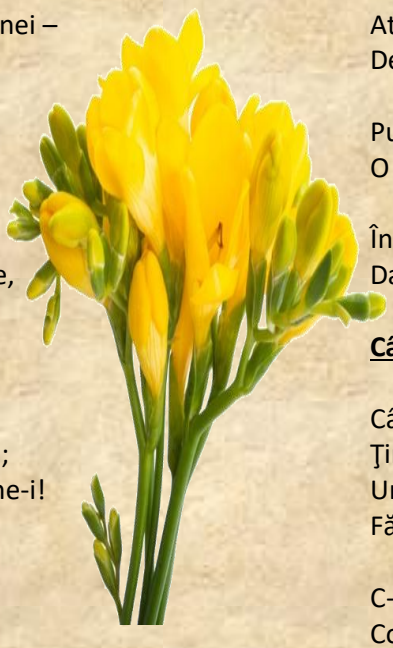
Adrian Erbiceanu - Versuri

Ritm

Inima mă-ndeamnă: Spune-i!,
N-o lăsa, crepusculară,
Val spumat pe creasta dunei –
Răzleţire solitară,
Umbră trasă prin lumină,
Cupă încă nebăută,
Pată fără vreo pricină,
Piatră arsă, iarbă mută...

Gândul, pod între zăvoare,
– Vâlvătaie pârguită –
Nu-şi găseşte dezlegare.
Agonie şi... Ispită!
Dănţuie pe vârful strunei
Strigătul, cerşind răsplată;
Inima mă-ndeamnă: Spune-i!
Gândul tace: Niciodată!

Piatră rară

Îmi bate-n tâmplă greu şi rece
Tic-tacul vremii – cosmic ceas...
Trece prin mine clipa? De ce trece?
Cui şi cu cât datornic i-am rămas?

Hipnotic ceasul… umblă către seară
Pe-un eşafod cu trepte muribunde;
În vis eu duc o stea imaginară
Şi-n vene veacul firavei secunde...

Convalescenţa ei crepusculară,
Mi-e întrebarea… Dar nu ştiu răspunde
De ce născutul trebuie să moară.
Ştiu doar că-n târgul palidei secunde

Eu ţin în palmă piatra ei cea rară…

Chiromanţie

O ştiu prea bine, vezi, te miri c-o ştiu :
Ţi-e drumul lung şi aprig, şi pustiu.

Atât de lung cât poate să încapă
Într-un ocean, pe zi, un strop de apă...

Atât de aprig că-ntreind puterea
De-abia vei zămisli, scrâşnind, durerea...

Pustiu atâta – dacă ai idee –
O noapte ne-ncepută când se-ncheie.

Închide-ţi pumnul. Taci! E trist şi greu.
Dar colo la răscruce poate-s eu!

Când te-am văzut

Când te-am văzut urcai pe scări spirale
Ţinându-te cu mâinile-amândouă.
Un vânt sufla-n tangaje triviale
Făcându-mi vechea pestilenţă, nouă.

C-un simţ arid, avid cerşeam să plouă,
Conturul ud – abisuri sculpturale –
Clipa s-o facă, despicată-n două,
Să-nţelenească-n lumi atemporale.

Stârneai un vânt cu tonuri de furtună,
Predominant, adus la exaltare
De muta, implacabila chemare...

La baza scării, gânduri când se-adună,
Privirea ta căzu, inoportună :
La ce te-aştepţi? Nimic nu-i nou sub soare!

Semne

E liniște – o liniște precară,
Un vânt, descarcerat dintre culise,
A veşnicie bântuie pe-afară…
Tu luminezi ferestrele deschise.

E-o ordine – o Ordine în toate,
Un Solitar – în drum spre împlinire –
Dă semn evocator de libertate…
Dar câte nu zvonesc a risipire?!...

E-o vorbă – călăuză prin vecie
Dând semn că nor cu nor se împreună.
Să fie semn secret de erezie,
De vreme răvăşită de furtună?

E liniște – o liniște obscură
De gând înfrigurat – mocnit pe tuşă…
Să fie semn că în lumină pură
Există Cale şi există Uşă?...

Miraj

Atuncea, când te aşteptam la poartă,
Ca într-un vis, cu sufletul la gură,
Zadarnic încercam clipita moartă,
Debalansată, să mi-o fac măsură.

Un foc erai, dezlănţuit de soartă,
Zăgăzuind o inimă-n arsură,
Atuncea, când te aşteptam la poartă,
Ca într-un vis, cu sufletul la gură.

Miraj pierdut pe-o insulă deşartă,
Alienat de-atâta-ncordătură,
Eu, treaz, visam lumina, să ne-mpartă
Şi să ne reunească în natură.

Atuncea, când te aşteptam la poartă…

Neliniști

Neliniştit, mă-nvălui în tăcere,
(Aripa-i frântă, gându-i auster!)
Să prind eternul – veşnic efemer,
În lumea străjuită de mistere.

Jertfite, dorm pe scut de templier,
Atâtea vremi scăldate în durere,
Că, timorată, clipa-n sine piere!...
M-aş prinde-n joc şi eu, dar ce să-i cer?

Atras în focul sacru, pe nevrute,
Poftirile mă strâng, neomeneşti,
Să uit de tânguire şi virtute,
De drumul rătăcirilor lumeşti.

Ci-ntemniţată-n umbrele trecute,
Tăcerea doare… spre a şti că eşti!...

E ruga ta

Motto:
"sub aripi de ceară / un dor de lumină /
chemat-a spre seară / toţi aştrii la cină"
Elia David - Rugă tăcută

Se cern din neguri fulgi, ca odinioară,
Și-n vremurile astea de povești,
Răcoarea, tăinuit, te înfioară,
Să uiți de toate mrejele lumești...

E ruga ta tăcută ca și cerul
Sub care treci, fără măcar a ști
Că-n ochii tăi, adânc, ascunzi misterul
Desferecării fiecărei zi...

Îngemănate, orele se-adună,
- În graba lor tocmire - la taifas,
Vibrând armonic, pe aceeași strună,
Cu-nfiorarea care a rămas...

Dar aripile nopții prind să cadă
Și doruri noi se nasc, neostoit,
Ca semn că primăvara în livadă,
Și-n inimile noastre, a sosit.

Adrian Erbiceanu - Montréal, Canada

Mihaela Albu în dialog cu Alexandru Cetățeanu, scriitor și fondatorul revistei *Destine literare* (Canada)

Mihaela Albu: Dragă Alex, îmi poţi relata când ai ajuns în Canada şi în ce împrejurări?

Alexandru Cetăţeanu: Draga Mihaela, mă bucur de întrebări. Răspunsul la prima întrebare este simplu: Am ajuns în Canada în anul lui Orwell „1984”. Referitor la „împrejurări” sunt multe de spus. Am reuşit să obţin preţioasa şi greu de obţinut aprobare pentru o excursie în Italia şi de la Roma am luat avionul spre Montreal. Pare simplu, dar este mai complicat.

M.A.: Începe cu …începutul!

A.C.: Ideea de a pleca „în lumea largă” s-a înfiripat în mintea mea încă din copilărie şi are legătură cu originea mea „nesănătoasă”. Exista o tradiţie în familia Costeanu (din partea mamei mele, Elisabeta Gh. Costeanu) ca cei mai inteligenţi tineri să facă studiile în Franţa.

M.A.: Ai exemple din familie?

A.C.: Desigur. În primul rând Prof. univ. Dr. Nicolae Costeanu (fratele bunicului meu, unchiul Niculaie – cum îi spuneam eu) a făcut studiile superioare la Sorbona, a ajuns profesor universitar de chimie anorganică, a fost decanul Facultăţii de Chimie din Cernăuţi, a primit ordinul de Cavaler al Legiunii de Onoarea pentru Ştiinţă, a scris primul tratat de chimie „neorganică” în limba română, a fost director la ICECHIM (post ocupat după el de Elena Ceauşescu) – şi era o mândrie, o referinţă pentru familia noastră.

M.A.: A fost singurul care a studiat în Franţa?

A.C.: Nu, alt unchi – prof. Dr. George Costeanu (nenea Gigi) a făcut studiile tot la Sorbona şi a fost şeful catedrei de chimie anorganică la Institutul Politehnic Bucureşti; Rodica Costeanu, profesoară de fizică la liceul Şincai din Bucureşti a făcut studiile la Sorbona, Virgil Costeanu a devenit inginer în „petrol şi gaze” la Berlin... deci vă daţi seama – nicio şansă pentru copiii familiilor de „chiaburi” să continue tradiţiile familiilor din care proveneau şi să studieze în străinătate. Mama mea îmi tot spunea – „Săndele mamă, dacă nu se schimbau vremurile, te trimiteam şi pe tine la Paris...”.

M.A.: Acum eşti în Canada …

A.C.: Da, am ajuns în Canada, via Italia. În afară de motivele „genetice” de care am vorbit mai sus, au fost cele legate de mizeria morală care a existat în „lagărul comunist” cu „dictatura proletariatului” şi regim totalitar, greu de suportat. Aveam şi am în „sânge” spiritul de cinste şi dreptate moştenit de la străbuni, detest minciuna, manipularea, mojicia. Am iubit şi iubesc România, este o tradiţie moştenită de la străbunii mei.

M.A.: Probabil că s-a transmis în familie această dragoste de ţară. Ai şi dovezi concrete în familie?

A.C.: Desigur, nu spun asta fără justificare. Există un document scris de Mihai Viteazul (boier Pătrașcu), care le-a dat Costenilor „pădure cât mergi o zi călare şi păşune cât tragi de 3 ori cu arcul...” cam aşa ceva, pentru eroismul dovedit în bătălia de la Călugăreni. Sau, fratele bunicului meu dinspre mamă, lt. Alexandru D. Costeanu, tânăr avocat la Vâlcea şi publicist (scotea prin 1912 revista „CINEMA”! – eu scot DESTINE LITERARE) are o stradă care îi poartă numele – a murit eroic la Mărăşeşti. Îşi pierduse mâna stângă în luptele de la Turtucaia, dar nu a vrut să

plece acasă la Amărăşti, înrolându-se ca voluntar. Declama: „Mai am o mână să o dau pentru Ţară!" – şi... şi-a dat viaţa! Am portretul lui aici, în casa mea de pe ţărmul fluviului Saint Laurent şi simt că mă priveşte cu drag.

M.A.: Când şi cum ai luat contact cu exilul românesc anticomunist?

A.C.: Cum am ajuns la Montreal, m-am întâlnit cu oameni din exilul anticomunist. Unul dintre ei, m-a aşteptat la aeroportul Mirabel. Ce nu s-a ştiut niciodată în RSR – aveam un văr la Montreal, pe nume Constantin (Lulu) Mihăilă, inginer la marea companie SNC-Lavalin. El a reuşit să scape din „raiul comunist" cu ocazia evenimentelor din Cehoslovacia, în 1968. Mama vărului Lulu, era soră cu tatăl meu. Tanti Aurica (aşa îi ziceam) a murit în 1958, deci nu s-a făcut legătura că aveam rude în străinătate. Vărul meu făcea parte din grupul de anticomunişti din Montreal, din jurul preotului Petre Popescu de la biserica „Bună Vestire", căreia i se mai spunea (cu multă viclenie!!!) şi „biserica legionară". Mai exista o biserică, poreclita „biserica comunistă", la care nu am fost niciodată înainte de 1989. Cu anticomuniştii din Ontario am luat legătura astfel:

În noaptea de Înviere a anului 1985, preotul Popescu a făcut apel la cei prezenţi la biserică (după terminarea slujbei), să meargă la Ottawa să protesteze împotriva „duşmanilor românilor" – Ceauşescu şi Elena Ceauşescu, veniţi în vizită în Canada tocmai în ziua aceea, de Paşte ortodox. Atunci am cunoscut anticomuniştii de la Hamilton/Ontario, Toronto şi împrejurimi, veniţi să protesteze (peste 40 de suflete), în frunte cu marele anticomunist, farmacistul George Bălaşu. Tot „nea George" (cum i se spunea cu drag) scotea şi ziarul anticomunist *Cuvântul Românesc*. Eu am participat la demonstraţie cu multă teamă – aveam încă în România copilul minor şi ştiam de un caz când băiatul unui coleg rămas în Germania a avut un „accident" – o maşină a ieşit pe trotuar în drumul lui spre şcoală şi l-a omorât. Şi se mai zvoneau şi alte cazuri. Deci, am participat la demonstraţia de la Ottawa cu o căciulă pe ochi, să nu mi se vadă faţa. De la o fereastră din clădirea unde era cazată familia prezidenţială, se filma. Iar mai târziu, la o altă fereastră, când noi cântam „Christos a Înviat", cineva din suita celor doi „conducători iubiţi", a aprins o lumânare. Am interpretat gestul ca un semn de solidaritate cu noi, care alternam cântecul de Înviere cu strigăte – Ceauşescu go home!, Ceauşescu cine eşti?/ Criminal din Scornicești şi altele.

M.A.: Poţi da câteva informaţii despre ziarul *Cuvântul românesc*?

A.C.: Sigur. Am aflat de această publicaţie încă din primele zile în Canada, de la vărul meu, care era abonat la „Cuvânt". Mi-a plăcut aşa de mult, că m-am abonat şi eu. În vara anului 1985, mi-am petrecut prima vacanţă în Canada la „Câmpul Românesc" din apropiere de oraşul Hamilton, unde locuia redactorul şef al publicaţiei, respectiv regretatul nea George Bălaşu, de profesie farmacist. Ce om deosebit! Ca şi mine, după 1989 a expediat în România tone de medicamente şi alte produse. Dar când a vrut să viziteze ţara lui de dor, împreună cu o colaboratoare (Mihaela

Moisin) şi aveau în bagaje exemplare din *Cuvântul românesc*, precum şi alte cărţi, au fost întorşi de la Otopeni. Ca urmare, a scris articole dure la adresa lui „Ion Ilici Iliescu" şi a neocomuniştilor din România. La „Câmpul Românesc" de la Hamilton, adevărat bastion al luptei împotriva comunismului din România existau (şi cred că mai există) colecţii întregi de publicaţii din exil. Am „răsfoit" şi eu ziarele din anul 1985, în căutare de ce s-a scris despre vizita „celor mai iubiţi fii ai poporului" (de care am vorbit mai înainte), dar ciudat...nu am găsit nimic.

M.A.: Ştiu că ai înfiinţat şi o asociaţie în Canada. Poţi da detalii?

A.C.: Împreună cu 8 personalităţi din Montreal, în anul 2000, am decis să înfiinţăm Asociaţia Canadiană a Scriitorilor Români (ACSR) pe care am înregistrat-o oficial pe 31 martie, 2001. Ideea înfiinţării unei astfel de asociaţii, m-a frământat cu mult timp înainte. De cum am ajuns în Montreal, mi-am dat seama cât de puţin se cunoşteau românii (canadienii de origine română, mai bine zis) între ei. Şi nu existau decât două biserici şi nu peste 20 câte sunt în prezent. La biserica „Buna Vestire", care este cea mai veche biserică românească din Montreal, mergea vărul meu Lulu Mihăilă (ajuns în Canada în timpul evenimentelor din Cehoslovacia, cum am menţionat înainte) şi eu l-am urmat. Acolo i-am întâlnit, cum am mai spus, pe demnul părinte dr. Petre Popescu (a vorbit la telefon cu Mircea Eliade cu mine de faţă – ce întâmplare!), pe prof. Dr. Sorin Sonea, autor de cărţi de biologie, prieten încă de la Parisul anilor după război cu Mircea Eliade, cu Vintilă Horia şi cu Emil Cioran, pe prof. Dr. Anton Soare, pe medicul neurolog renumit prof. Mihai Botez, pe Monica şi soţul ei, avocatul renumit Nicolas Mateesco Matte (un mare bulevard îi poartă numele!) şi pe „legionarul" Nicu Naum, un om care ajuta cum putea (nu era bogat, dar avea un suflet mare!), cu multă dragoste pe noii veniţi la Montreal. Sorin Sonea a fost unul din membrii fondatori ai ACSR. Apoi, l-am cunoscut pe prof. Dr Wladimir Paschievici, pe marele actor Septimiu Sever, pe poetul George Filip, pe prinţul Eugen Enea Caraghiaur, autor a zeci de cărţi, pe părintele scriitor prof. Dr. Cezar Vasiliu cu preoteasa Zoe (scriitoare), pe dr. Ion Ţăranu, toţi autori de cărţi şi membri ai ACSR. Scriitoarele de talent Felicia Mihali şi Irina Egli (nu se mai ştie nimic de ea – a dispărut fără urmă!) au făcut de asemenea parte din această familie fondatoare a ACSR. În SUA am cunoscut pe regretaţii prof. Dr. Claudiu Matasa cu Netuţa Matasa, pe generalul Ion Mihai Pacepa, pe Costel Răuţă, Stelian Pleşoiu, fost apropiat lui Mircea Eliade, pe dr. Francisc Ion Dworschak, pe Eugen Giurgiu şi alţii.

„Menirea" asociaţiei (bine explicată în Statut), se poate deduce uşor – uniţi, putem fi puternici, ne putem cunoaşte mai bine, putem organiza acţiuni interesante precum participări la Salonul de cartea de la Montreal, comemorări de mari scriitori români, să scoatem reviste, să facem întâlniri literare etc. Şi aşa, cu realizări frumoase, au trecut aproape 17 ani până în anul 2017, când am predat „frânele" ACSR unui coleg, fără vechime în Canada şi în asociaţie. Greşeală – scriitorul Ioan Barbu, regretatul meu prieten, scriitorul Corneliu Leu şi alţii, m-au certat, prevăzând dezastru. Au avut dreptate prietenii mei. Chiar şi site-ul ACSR a fost modificat – revistele *Destine Literare* au fost scoase, să nu se poată găsi şi citi! Şi ce personalităţi (multe nu mai sunt) au publicat în revistă!!! Am recuperat revistele (în mare parte) şi pot fi citite la site-ul www.destine-literare.com. Am reparat şi greşeala iniţială, înfiinţând Asociaţia Scriitorilor Români din America de Nord (ASRAN) cu scop extins – incluzând scriitori români şi din SUA, ba chiar scriitori români din România, dar care au „sufletele" peste Ocean, respectiv membri apropiaţi ai familiei. Existenţa noilor mijloace de comunicare, precum FaceBook-ul, ZOOM-ul, WhatsApp-ul etc., au făcut posibilă comunicarea prin voce şi imagine, cum nu au mai existat în istoria Planetei...

M.A.: Pe lângă asociaţie, ai înfiinţat şi o revistă. Când şi care a fost scopul ei? Mă interesează cât mai multe detalii.

A.C.: Se numeşte *Destine Literare, cum am spus la începutul acestui Interviu*. Primul număr din 2007 s-a numit *Destine* – dar am avut un conflict cu unul din membrii ACSR (poetul George Filip) şi după mai multe luni de „pauză", în 2008, am publicat revista cu titlul care s-a menţinut de-a lungul anilor, adică cel menţionat mai sus. Scopul a fost şi este de a promova literatura română din diaspora şi de a crea punţi de legătură între scriitorii din România şi cei răspândiţi prin „lumea largă". În plus, am considerat că este foarte important să cunoaştem scriitori contemporani din diferite ţări, dar şi ei să ne cunoască pe noi. Deci publicăm materiale nu numai în limba română, dar şi în engleză şi franceză. Revista apare sub egida UZPR, având membri în Colectivul de redacţie şi membri colaboratori, care fac parte din această redutabilă organizaţie. Începând cu anul 2023, redactor şef va fi prof. univ. dr. Liviu Pendefunda, membru al ASRAN. Am avut încă de la începuturile revistei suportul unor personalităţi, precum scriitorul şi publicistul Ioan Barbu, prof. dr. Marian Barbu, scriitorii Ion Andreiţă, Florentin Popescu şi alţii. Cei interesaţi, pentru a-şi face o idee mai clară despre revistă, sunt rugaţi să acceseze site-ul www.destine-literare.com, unde, la rubrica Reviste, vor găsi aproape toate numerele revistei de la înfiinţare până în prezent (format pdf). Mulţi colaboratori de seamă, precum acad. Marcus Solomon, gen. Mihai Pacepa, prof. dr. Claude Matasa, Constantin Clisu, Francisc Ion Dworschak, George Georgescu, Corneliu Florea, Livia Nemţeanu, Cezar Vasiliu, Zoe Vasiliu, Eugen Giurgiu, Maia Cristea-Vieru, Cezar Ivănescu, Ion Murgeanu, Arthur Silvestri, Corneliu Leu, Eugen Evu, Melania Rusu-Caragioiu, Ionela Manolescu, Eugen Caraghiaur, Wladimir Paskhievici, George Filip ...nu mai sunt printre noi, dar în revista se pot găsi gândurile lor, documente istorice! Să le fie „...somnul lin/ Şi îngerii aproape"!

În numărul pe noiembrie decembrie 2012 se pot vedea poze de arhivă a câtorva mari români de care am vorbit, foarte pe scurt, mai sus. Repet - accesaţi www.destine-literare.com , REVISTE – anul 2012. În alte numere ale revistei, se pot găsi interviuri cu mulţi alţi români demni, cu dragoste de Ţară.

M.A.: Ai înfiinţat, după câte ştiu, şi un cenaclu? Când, care a fost scopul cenaclului? Ce detalii poţi da despre desfăşurarea lui?

A.C.: O asociaţie de scriitori trebuie să desfăşoare activităţi specifice domeniului, aşa cum un club de fotbal trebuie să organizeze şi să susţină meciuri. În anul 2007 am înfiinţat Cenaclul Eminescu, al Asociaţiei Scriitorilor Români din Canada (care am înţeles că mai funcţionează şi în prezent). iar când am înfiinţat Asociaţia Scriitorilor Români din America de Nord (ASRAN) am continuat activităţile cu Cenaclul DESTINE LITERARE. Scopul este simplu de dedus – să ne cunoaştem, să ne facem cunoscuţi pe Planetă şi să stimulăm creaţia literară. În plus, am mai abordat la întâlnirile noastre (nu numai cu români) anumite subiecte istorice. Am avut onoarea şi bucuria să-i avem cu noi pe preşedintele Academiei – prof. dr. Ioan Aurel-Pop, pe renumitul scriitor, regizor şi producător Petru Popescu, pe ofiţerul CIA – Wayne A. Barnes (fost prieten cu Mihai Pacepa) pe poeţii Jacob Isaac şi R.K. Das din India..., să dau numai câteva exemple – lista este mai lungă. Numai din Africa şi Antarctica nu am avut participanţi...dar timpul nu este trecut.

De la începerea pandemiei, am ţinut pe ZOOM, până în prezent, 42 de întâlniri şi niciuna nu a ţinut mai puţin de 6 ore, dar am avut întâlniri care au ţinut şi 12 (douăsprezece) ore! Cu siguranţă, record mondial absolut!

PS. Astăzi, 7 februarie 2025, cand revăd acest Interviu, pot spune că s-a ajuns la 63 de întâlniri literare internaţionale (Destine Literare) pe Zoom! Am făcut şi unele adăugiri (aduceri la zi), conform cu ce s-a mai întâmplat în ultimul timp.

O valoroasă antologie- culorile tăcerii

Fragment din TRIPTIK LITERAR: ANTOLOGIE Grupul New York – Contribuții critice

(Vintilă Horia: Poctul şi Poetica" sa)
Atunci a venit poesia
Și-a deschis fără zgomot
Uşile şi ferestrele lumii
Făcând din mine măsura
Tuturor lucrurilor."
Vintilă Horia

Percepția publică asupra lui Vintilă Horia (singurul romancier român încununat cu Premiul „Goncourt", tradus în peste 40 de limbi, eseist, poet şi, dincolo de toate acestea, un autentic savant de cel puțin aceeaşi anvergură cu Mircea Eliade) a înregistrat în vremea din urmă îmbucurătoare şi notabile schimbări. Sunt tot mai manifestările numeroase - şi diversificate în formă prin care imaginea acestei mari personalități literare a exilului românesc beneficiază în sfârşit de o cuvenită intrare în vizibilitatea publică. Se pot aminti, între acestea, colocviile ample dedicate,,Centenarului Vintilă Horia" (decembrie 2015, la Craiova şi Alba Iulia, urmate imediat de cel de la Universitatea „Alcala de Henares", Spania), apoi congresul,,Exipora" (2017), de la Mediaș, dar la fel de importantă - pentru marele public - seria de autor,,Vintilă Horia", lansată de doamna Silvia Colfescu la Editura,,Vremea". Şi să nu uităm apariția unui număr tot mai mare de articole, studii, lucrări de licenţă şi teze de doctorat care anunţă o reală creştere a interesului pentru valoroasa creație literară a acestui autor. Să mai spunem că profilul acestui important scriitor a căpătat o anume pregnanţă şi o binemeritată strălucire nu numai grație notorietății eclatante a Premiului „Goncourt" şi nici datorită nedreptelor şi mincinoaselor cabale ce i s-au instrumentat de către guvernul stalinist, antiromânesc de la Bucureşti, cât prin înalta valoare literară şi spiritual-românească a scrisului său, evidente şi în câteva manuscrise până de curând necunoscute (inedite) redescoperite recent în arhiva familiei. Este vorba de Memoriile unui fost Săgetător, de un Jurnal de sfârşit de ciclu şi Jurnalul torinez, precum şi de un magistral şi erudit eseu La Croix (Crucea), probabil unul dintre cele mai importante manuscrise ale eseisticii exilului românesc, recuperat şi publicat pentru prima oară în România de Cristian Bădiliță.

În componenţa, deja apreciabilă, a apariţiilor semnate de Vintilă Horia în promiţătoarea serie de autor a Editurii,,Vremea" (care îi şi poartă numele) - s-a mai adăugat o deosebit de valoroasă antologie poetică intitulată Culorile tăcerii. Alcătuirea ediţiei şi Cuvântul înainte (intitulat sugestiv Coincidentia oppositorum) au aparţinut Mihaelei Albu. Profesor universitar cu o carieră de excepţie (cu ea s-a redeschis, în 1999, catedra ,,Nicolae Iorga" de la Universitatea Columbia din New York), Mihaela Albu a devenit, pe parcursul ultimilor ani, una dintre personalităţile de prim-rang între cercetătorii care s-au dedicat studierii literaturii şi revuisticii exilului românesc, publicând numeroase lucrări de mare acurateţe şi rigoare ştiinţifică. Antologia de faţă adună între coperţi cele şase volume de poezie publicate de Vintilă Horia de-a lungul întregii sale vieți, trei în țară (*Procesiuni*-1936, *Cetatea cu duhuri*- 1939, *Cartea omului singur* - 1941) și alte trei în exil *(A murit un sfânt – 1952, Jurnal de copilărie - 1958 şi Viitor petrecut* -1976)

O valoare aparte, din perspectiva istoricului literar, o capătă volumul şi prin faptul că Mihaela Albu a oferit şi informații privitoare la rațiunile şi contextul aparte pe care s-a întemeiat alcătuirea respectivelor antologii. Aşa se face că în volum poziţionări au fost incluse şi părți importante ale unor ale lui Vintilă Horia ca teoretician,

fie faţă de propriile creații dintr-o anume perioadă (v. fragmentul intitulat Postfață la un deceniu personal), fie reflecţii asupra rosturilor poeziei în actualitatea unui anume moment și a semnificaţiilor care ce se desprindeau atunci. Aşa se face că în anexe au fost incluse şi textele unui Cuvânt înainte scris de Vintilă Horia la Antologia poeților români în exil (Colecţia Meşterul Manole, Buenos Aires, 1950), precum şi o Introducere la Poesia românească nouă ca deschidere pentru antologia alcătuită de poet în Colecția Meşterul Manole (Publicaciones de la Asociación Hispano-Rumana, Salamanca, 1956). Toate aceste adăugiri constituie adaosuri destinate să pună în lumină luciditatea, rigoarea, spiritul polemic şi profunzimea cu care analistul Vintilă Horia a tratat dintotdeauna fenomenul Poeticului în sine. Astfel, în literatura română, el consideră că numai odată cu Blaga şi Barbu s-a reluat tradiția eminesciană a poeziei înţeleasă ca instrument de cunoaştere. Întemeierile pe un asemenea principiu sunt totodată şi cele care pot da un contur cât se poate de sigur şi fenomenului opus: al non-poeziei. Prin el teoreticianul va ilustra realitatea aşa-ziselor literaturi (?!) din Rusia şi din România postbelică, comentariile lui accentuând că în acestea din urmă scrisul ,,*nu mai servește pentru a cunoaşte, deci pentru a permite o normală evoluție a spiritului către un adevăr (...) ci pentru a opri pe loc, pentru a îngheța faustic o perioadă pe care o anumită grupare politică o confundă cu infinitul, o consideră definitivă."* Dar, într-un plan mai general, *principiul poeziei ca instrument de cunoaştere* devenea un *argumentum ad verecundiam* ilustrativ pentru a reflecta *unitatea întregii opere horiene*, aceasta subliniind completitudinea respectivei unități. Indiferent de forma adoptată de Vintilă Horia, pasiunea şi vocaţia pentru *Cunoaştere* este aceea care impregnează totalitatea exprimărilor lui.

Se mai impune însă o subliniere de esență: este vorba despre o **Cunoaştere** care se interoghează pe sine asupra propriilor ei deveniri. Dincolo de lirismul specific discursului său, textele pun în mişcare subtile translații spirituale şi peste tot devin vizibile procese de auto- reflecţie şi analiză ce capătă - nu o dată - aspectul unor veritabile arheologii ale propriilor iluminări întru o mai specială cuprindere şi înţelegere de sine a Poeticului.

Desigur, afirmaţia lui Mikel Dufrenne se va vădi şi acum ca adevărată: ***poezia e o cunoaştere care nu dă nicio putere***. Şi totuşi, inefabila pradă a poemelor lui Vintilă Horia, dar şi a rațiunilor sale în care cuprinde poezia rămân într-un de-ne-atins - ca aerul şi lumina ori într-un de-ne-povestit, cum numai în muzică se mai poate întâlni. Dacă poemele lui, ca şi unele eseuri (un exemplu e Crucea) au inocenţa celor care nu explică, lucrurile se petrec astfel şi pentru că viața rămâne totodată şi mister şi claritate totală. Specificitatea poeziei sale constă în faptul că ea ,,*nu este o manieră de a cânta, ci o manieră specială de a gândi*", devenind un a priori în sensul pe care i-l acordă Mikel Dufrenne ca inteligibilitate imediată a empiricului, o inteligibilitate trăită, dar nu în praxis - ca atare, ci în percepţie",0 incontestabilă,,glorie a apariției sensibile". (v. Poeticul, Ed. Univers, 1971, Bucureşti, p. 7)

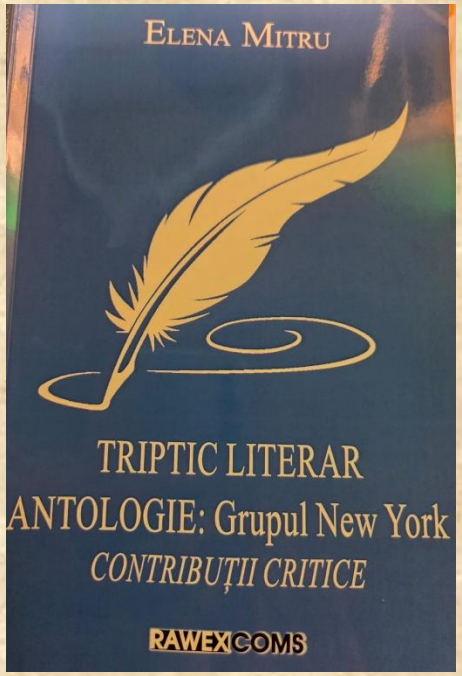
Îi dăm dreptate abatelui Brémond, cel care spunea că, atunci când în experiența poetică apare inspirația, poeții intră în proximitatea acelei dimensiuni privilegiate (despre care vorbesc teologii) şi care îi transformă în mistici. Ca şi la Horia Stamatu, celălalt mare poet al exilului, poemele din Culorile tăcerii ascund în ele marea presimțire a transcendenţei aşa cum o gândise Rudolf Otto ca un cu totul altul absolut (das ganz Anderes): Trece lopătând greu/ Stolul ales/ Către miazăziua lui Dumnezeu/ Unde din rădăcini nu se mişcă nicio arătare./ Cum satul, cu biserică, cu pâine, cu sare,/ Ingenunche în înserare,/ Cum cina, semnul crucii, apa'n fântână/ N'au nici gust nici rostire 'n română./.../E bine cum a fost să ne fie./ Laudă omului pentru limba din vie./ Pentru aproape, departe, laudă Ţie. (În vie, în vol. Viitor petrecut)

Dar-pornind şi de aici - este evident că Vintilă Horia scrie sub fascinația proto-istoriilor Poeticului, acolo unde acesta era supus acelei stări cu totul speciale care e rugăciunea. Iar în acest sens mărturisirile sunt cât se poate de limpezi: Am învăţat să mă rog pretutindeni,/Pe stradă, în scris, în somn,/Unde o cât de măruntă ieşire/ Pare a duce spre tine./In zgomot, în tăcere, în aducere- aminte (Exegeză, în vol. Viitor petrecut). Dimensiunea privilegiată pe care o amintea abatele Brémond se ghiceşte în imediata proximitate a rostirii. În ce altceva am

putea gândi originea poeziei dacă nu în rugăciune, ca un *itinerarium mentis in Deum*, ca ascensiune către misterul hipernoetic din *supraesența Ființei?*

Dar să ne oprim puţin şi asupra titlului antologiei, deosebit de inspirată şi semnificativă alegere a Mihaelei Albu: *Culorile tăcerii*. Poemul cu acest titlul apare în ciclul al III-lea, *Austral*, din volumul *A murit un sfânt.* Privitor la respectiva sintagmă, autorul ne spune: *Culorile tăcerii ies în calea/ Păstorilor de singurătăţi. Ceva mai departe, Culorile sunt văzute (!)* ca un semn de viaţă al morții înconjurătoare. Era perioada de după război. Se dorea oare poetul, când a scris aceste rânduri, un *pictor* al marilor tăceri aşternute atunci peste lume? Undeva, în paginile Poeticului său întâlnim şi la Mikel Dufrenne o sintagmă oarecum apropiată: *vocile tăcerii*. Ambele situații sugerează că lumea nu răspunde întotdeauna interogațiilor ce i se adresează. Tocmai de aceea poezia e aducere a lumii în limbaj, atenuare a alterităţilor ei, ridicare în inteligibil a tot ceea ce (cum spunea Heidegger) *îl întâmpină* (begegnet) pe om şi un răspuns adecvat la toate *aceste întâmpinări* (dem Begegnenden entgegnen). Se explică astfel şi forţa acelui tip de energie cu care este ea *încărcată.* Ca şi strania ei capacitate de a se situa mereu sub semnul a ceea ce S. Kierkegaard numea aedificatio, tinzând, prin urmare, să construiască, să determine în orizontul fiinţei noastre realizarea unui raport spiritual decisiv.

Poemele lui Vintilă Horia devin, pentru cine le citeşte cu atenția cuvenită, jurnalul unui om preocupat să se mărturisească întru experienţele şi descoperirile spirituale. Sunt, în totalitatea lor, un jurnal al iubirii: iubire faţă de lume şi faţă de Dumnezeu: *Ce e viu şi nou în astre/ Este Nazaret şi număr,/ Pitagoric prins pe'un Întunerecuri purcede,/ Revoluții patrupede/ Pentru umăr/Marca rosturilor noastre./Ce e vechi din bazaltine/ spaime bizantine/ Grotă sau bordei de paie/ Locu-i pretutindenesc, Înghetări în jur domnesc/ Concentrate pe vapaie. (Locul cu lisus, în vol. Viitor petrecut)*

Nimic livresc, ci numai trimiteri pasionale către luminile credinței, ale culturii, filosofiei, ale muzicii, ale cunoaşterii şi cumva, în poezie mai puțin obişnuit, ale ştiinţei. Iată un sonet intitulat Teleologie: Cu nume adâncit în inițiale, Ondulatoriu v, din Planck cetire/ Corpuscularul b în devenire/ Pulsând în spațiu ruperi în semnale, (...) Paienjeneşti cu noimă osebită/ Mă leg să intru în vârtejul criptic/Şi deci, fidel ieşirii din ispită./Nici devenind, nici încheţat în quantic,/Împreunat cunoaşterii, rodită/ Idee-mi fac de crez apocaliptic. Într-un alt poem întâlnim o foarte semnificativă dedicație, Omagiu lui Jung: Jocul cu umbra, jocul/ pe loc, joc singur,/ sărind din timp,/ lunecând în setoase/străfunduri, jocul/ cu umbra ascunsă./ Joc fără legi, pustiul de poveţe, jocul cu umbra/ nu e nimic. Tot este./ Pasul îl pui pe o piatră/ mâna pe scut, scânteie/ arătătoare de adânc/ îți culege mirarea./ Pentru orbi spaimă mare/ prilej de aleasă pierzanie./ Pentru văzători. (Viitor petrecut).

Bibliografie

Albu, Mihaela, Anghelescu, Dan, 2016, Tinereţea unui fost săgetător, Vintilă Horia, publicistica interbelică, Ed. Aius, Craiova

Heidegger, Martin, 2014, Despre eterna reîntoarcere a aceluiaşi, Bucureşti, Ed. Humanitas

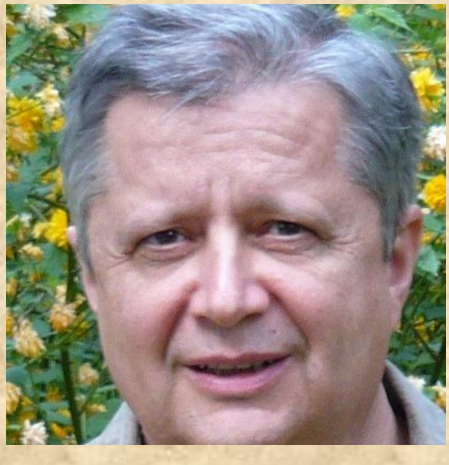
Horia, Vintilă, 2015, Călătorie la centrele pământului, Bucureşti, Ed. ART

Horia, Vintilă, 1989, Introduccion a la literatura del siglo XX, Editorial Andres Bello, Universidad Gabriela Mistral, Santiago de Chile

Elena Mitru - New York, SUA

Dan Toma Dulciu – Profețiile lui Eminescu

1873 Cabinetul,,României June"- Primul Birou de reprezentare turistică a României în străinătate

Preocupat de descoperirea unor urme ale trecerii studentului Mihai Eminescu capitala Imperiului, în urmă cu 150 de ani, am început să studiez documente de arhivă, presa vremii, căutând detalii privind asociațiile studențești românești[1].

Una dintre cele mai importante a fost Societatea România Junǎ, a cărei deviză înflăcărată tinerii români veniți din Transilvania, Maramureş, Bucovina, Basarabia, Moldova sau Tara era Unire în cuget şi în simțiri. Aceasta a constituit un fecund instrument de educație pentru

Românească.

Studenții, vorbind dialecte foarte diverse, o română cu accent, un amestec de jargoane, de regionalisme, aici, la România Junǎ, limba vorbită de ei se uniformiza, devenea unitară. îmbrăca forme literare apropiate de standardul de azi al limbii române.

Eminescu considera Societatea Academică România Junǎ o Dacie în miniatură, voioasă, activă și plină de încredere în viitor. Acolo găsim copii de pe malul Nistrului alături cu alți din valea Crişului, a Mureşului, a Dâmboviţei şi a Dunării. Față cu acest tablou de frăţie nu putem zice decât:,,Prosit nație!

Grație sprijinului material obținut din partea comunității românești din Viena, şi nu numai, România Junǎ a dispus de un sediu propriu, care şi-a schimbat adresa de câteva ori: Körblergasse 3 (în perioada 1872-1874) apoi, o bună perioadă, în apropierea clădirii noii Universități (Langegasse 4, Schlöselgasse 28, Florianegasse 12) şi, în preajma primului război, în Palatul Dietrichstein - Hofburg.

Schimbările de adresă erau anunțate cu promptitudine în presa din țară. Astfel, Familia din 17/29 aprilie 1888, p. 203 îşi informa cititorii că Asociația studenților români de la Viena şi-a stabilit sediul în Pelikangasse nr. 15; la rândul ei, Transilvania din 15 febr.1895, p. 56 atrăgea atenţia că sediul României June era în Lazarethgasse nr. 26. De obicei, alegerea conducerii Societății România Junǎ se desfăşura, în fiecare an, în cursul lunii noiembrie, însă novicii sau embrionii, cum mai erau numiți noii veniți, nu accedeau la funcții de conducere, acestea revenind doar celor cu vechime, cu experiență, care inițiau activități literar-științifice, desfăşurate o

[1] Mihai Eminescu nu a fost membru doar al României June, aşa cum nici Ciprian Porumbescu nu a fost doar România Junǎ, apoi membru şi chiar vicepreşedinte al unei asociații internaționale: Akademische Lesehalle- membru al unei singure organizații. Cipian Porumbescu a fost o figură de frunte atât la Arboroasa cât şi la Societatea Academică de Lectură - formată din cadre didactice şi studenți ai diverselor facultăți din cadrul asociații (Orientul, Românismul), iar în perioada 1869-1872 a frecventat asociații studenţeşti, precum Steluta Universității Cernăuți, respectiv ai Universității Viena. În tinereţe, Eminescu a făcut parte din alte asemenea inițiatică, formată din studenți români, unde membrii trebuiau să glăsuiască într-o limbă din cronici, primind Gorila, eventual asociațiile vieneze Hesperus, Harmon, Epheu. De văzut implicarea sa, la Viena, într-o asociație diplome" de înnobilare, iar din 1882, legăturile sale cu „Asociația Carpații.

dată pe lună, de obicei Sâmbăta, între orele 20-24, urmate de petreceri însufleţite. Cu această ocazie, soliştii sau coriştii intonau cântece tinereşti sau patriotice, se toasta în cinstea unui român sărbătorit, se citeau anecdotele şi ironiile înserate în revista umoristică studențească Urzica.

De regulă, tinerii admiși în societatea România Jună treceau proba noviciatului, scriind mici articole, glume sau întâmplări hazlii în revista Urzica, dovedind astfel că au dobândit puterea de a gândi şi a scrie la jurnal. Seratele literare aveau loc într-un restaurant sau berărie, aflate în strada Wollzeile, din apropierea Universității, o sală încăpătoare pentru numărul mare de participanți, închiriată separat, la ele participând studenți români din toate instituțiile de învățământ din Viena (Universitate, Politehnică, Şcoala Superioară de Silvicultură, Școala Superioară de Agricultură, Academia de Arte Frumoase, Conservator, Academia Comercială etc.) Fără a insista asupra unor nume faimoase din lunga listă a celor ce i-au fost colegi de studii lui Eminescu, la Viena, dorim să îi menționăm, totuşi, pe unii mai puțin cunoscuți: Aurel Mureşianu[2], cu care a colaborat atât de fructuos la România Jună (chiar mai bine decât cu V. Bumbac) Aurel Isac, jurist, tatăl poetului Emil Isac[3], Moise Groza[4], erou al Războiului de Independență, Ilarion Puşcariu[5], Ştefan Velovan, coleg de studenție cu Eminescu[6]

Ajunul Anului Nou (Revelionul) se celebra cu fast şi solemnitate, de fiecare dată într-unul dintre cele mai frumoase localuri ale Vienei, serbarea ținând până a doua zi, dimineața, reunind pe studenți cu ceilalți membri ai coloniei române din acest oraş, inclusiv cu ofițerii regimentelor româneşti, care se aflau temporar dislocați în garnizoana Viena. Studenții dansau, cei mai în vârstă discutau, degustând un pahar de bere sau de vin, dar la ora 12, un membru, de obicei preşedintele Societății România Jună, rostea un discurs şi toasta în onoarea celor prezenți, cu ocazia intrării în noul an. Însuşi Eminescu a rostit un astfel de toast, închinat în onoarea Prințului Carol, considerat ocrotitorul României June.

Tinerii, printre ei şi Eminescu, prieten apropiat al studenților greco-catolici ai Institutului Sfânta Barbara, aflat la 2 paşi de vechea Universitate, cărora le dăruie cărți de istorie foarte valoroase, merg împreună la biserică, cu ocazia marilor praznice. În acele timpuri, existau în Viena două biserici ortodoxe, aflate în apropierea Universității: Biserica Sf. Gheorghe, situată pe Strada Grecilor (Griechengasse 5) şi Catedrala Sfintei Treimi din Piața de Carne (Fleischmarkt) În ziua de Crăciun, de Anul Nou, de Paşte sau cu alte ocazii festive (3/15 Mai) studenții mergeau in corpore la biserica de pe Fleischmarkt, considerată biserică românească, deşi pentru mulți vienezi ea era cunoscută drept biserica grecească.

În biserica Sf. Treime din Viena aveau loc şi cununii, cum a fost aceea a medicului I. Hosanu (coleg de studenție al lui Eminescu) cu domnişoara Josefine Theiss, fiica unui arhitect vienez[7], sau ceremonii ale României June.

În perioada premergătoare Marii Uniri, mulți tineri români din provinciile Imperiului dualist îşi satisfăceau stagiul militar în diverse regimente, dintre care unele erau dislocate, temporar, în Viena, printre ei şi Ion Slavici.

---

[2] *Mircea Gherman, Mureşenii, în Magazin Istoric, 1968, nr. 4, apr., p. 2-7;*

[3] Emil Isac, Versuri, Bucureşti, 1964, p. 8;

[4] *Aurel Cosma, Petru Vintilă Un soldat în căutarea patriei, în Mitropolia Banatului, 1978, nr. 10-12, oct-dec., p. 767-770 (Prezentări bibliografice). Recenzie elogioasă a romanului vieţii eroului Războiului pentru Independenţă, Moise Groza, care se împrietenise la Viena cu Mihai Eminescu;*

[5] *Ion Breazu, Studii de literatură română şi comparată Ed. îngrijită... de Mircea Curticeanu, Vol. I-II. Cluj, Edit.* Dacia, 1970-1973, aminteşte pe Ilarion Puşcariu, coleg la Viena cu Mihai Eminescu şi bun prieten al acestuia.

[6] *Ion Iliescu, Vasile Alecsandri Pagini bănăţene la a 75 a comemorare, Timişoara, 1965 aminteşte de Ştefan Velovan, coleg de studenție la Viena cu Mihai Eminescu.*

[7] *Observatoriul, Sibiu, 1879, nr. 58 (iulie), p. 234, coloana 2.*

Duminicile şi cu ocazia unor sărbători religioase, aceştia primeau permisiunea să meargă la slujbe (Garnisonskirchec) Fiecare confesiune religioasă avea preotul ei.

Tinerii militari români, de religie ortodoxă, erau păstoriți de părintele protopop Popovici, originar din Cornu Sadu (Sibiu) despre care se spune că albise de atâtea războaie la care luase parte, însoțind regimentele româneşti.

Acest om al credinței era un ghid spiritual, mai ales al studenților, fiind prezent la lipseau. La numeroasele lor întruniri, aşa cum, la slujbele ținute de acesta, studenții nu sfârşitul serviciului divin, părintele Popovici ținea o frumoasă predică, în care îndemnurile religioase erau însoțite de gânduri patriotice înălțătoare, sfătuind tineretul studios să nu îi uite pe cei de acasă, să fie buni români.

De fiecare dată, după slujbă, studenții erau invitați acasă la părinte, în Lazarethgasse nr. 8, din districtul IX al capitalei, unde tinerii aveau posibilitatea să răsfoiască felurite cărți, multe în limba română, rânduite pe etajere, în fiecare cameră. Părintele Popovici a lăsat numeroase manuscrise, inclusiv memorii legate de perioada de care ne ocupăm.

Setoşi de învățătură, de lecturi în limba română, marele deziderat al membrilor României June a fost înființarea unui cabinet de lectură, pentru care se strângeau donații, se organizau baluri.

Am avut șansa să identific primul sediu al Cabinetului de Lectură al societăţii România Jună, inaugurat la data de 15 mai 1873[8], situat în strada Marokkanergasse nr. 8, din cartierul Landstrasse (districtul 3)

Pe aceeași stradă, la numărul 3, se afla şi cantina studențească, ținută de Papa Will, frecventată de tinerii veniți la studii la Viena, printre ei Mihai Eminescu iar, mai târziu, Ciprian Porumbescu.

Din păcate, Eminescu părăsise Viena, aflându-se la Berlin în momentul inaugurării acestei biblioteci a Societății România Jună, el fiind unul dintre inițiatorii ideii înființării cabinetului de lectură, instrument de educație culturală, literară, ştiinţifică dar şi patriotică a studenților români aflați la studii în capitala imperiului, îndeplinind chiar funcția de bibliotecar al României June, în primul an de activitate.

Cabinetul de lectură (Lesehalle) funcționa într-un spațiu compus din 6 camere, destul de încăpătoare, aflate la etajul 1 al clădirii, oferind bune condiții celor 67 de membri ai acestui club studenţesc.

La inaugurare, a fost invitat şi tribunul Axente Sever[9], eroul de la 1848, aflat în vizită la Viena, cu ocazia inaugurării Pavilionului României în cadrul Expoziției Internaționale din capitala Austro-Ungariei. În vârstă de 52 de ani, acesta avea o statură impunătoare, deşi părul şi barba îi albiseră. El semnează în cartea de onoare, ca membru fondator al Cabinetului de Lectură. Bibliotecar era A. Chebici-Revneanu, prieten cu Eminescu.

Aici erau primite şi păstrate ziare şi cărți în limba română, germană, franceză, engleză, italiană, spaniolă, rusă, maghiară şi greacă. Am descoperit, studiind documentele vremii, că acest cabinet de lectură a îndeplinit efectiv şi funcţia de Birou de Turism, putând primi titlul de primul birou de turism al României în străinătate, miile de vizitatori români ai Expoziției de la Viena (1873) urmând să fie însoțiți de tinerii studenți, prin intermediul ospitalității cu care erau trataţi oaspeții ce vizitau cu această ocazie şi cabinetul de lectură.

Din cauza scumpirii chiriei, România Jună este nevoită să elibereze spațiul închiriat, cărțile și mobilierul fiind mutate la data de 29 ian/9 febr.1874 într-un alt sediu, aflat în strada Neubadgasse nr. 6 (sect. 1)[10].

---

[8] *T.V. Stefanelli,,,Despre Axente Sever", în,,Gazeta de Transilvania,,, 14 aug. 1907*

[9] *50* dar şi consilierul cel mai bun al lui Avram Iancu. Având studii la Blaj şi Sibiu, el trece munții, în 1847, Axente Sever, prefectul legiunii din ţinutul Blajului şi de pe Valea Mureşului, a fost strategul cel mai iscusit profesor de latină şi română, la Bucureşti, participând activ la Revoluția de la 1848, în calitate de comisar pentru propagandă în județul Ilfov. După victoriile repurtate în fruntea legiunilor româneşti, Axente Sever trăieşte retras, murind la Braşov, în anul 1902.

[10] *Revista Științifică, an 4, nr. 24, din 1 febr. 1874, p.384*

Intenționând să aflu cât mai multe date cu privire la soarta cărților şi tipăriturilor aflate în inventarul cabinetului de lectură, am descoperit că, în anul 1909, întregul patrimoniu al României June a trecut în administrarea Consiliului de Administrație al Bisericii Ortodoxe din Viena, funcționând în capela din Palatul Dietrichstein. Din păcate, în urma izbucnirii războiului, autoritățile vieneze au dispus confiscarea bunurilor asociației. O parte au fost scoase la licitație, iar cărțile au fost transferate Bibliotecii Universității Viena. După război, conducerea României June a intentat (fără succes însă) un proces pentru deblocarea fondurilor asociației, păstrate la Banca Marmorosch din Bucureşti, confiscate de trupele de ocupație, precum şi pentru recuperarea cărților cabinetului de lectură [11].

Aşadar, putem constata că o parte dintre bunurile asociației, inclusiv cărțile donate acestui cabinet de lectură de către însuşi Mihai Eminescu, sunt păstrate până în zilele noastre în sălile de lectură ale Bibliotecii Universității Viena, situate în noul sediu, construit în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea.

În ceea ce priveşte Statutul Asociației România Jună, acesta se află la Biblioteca Academiei Române, în timp ce Biblioteca Națională a Austriei păstrează un raport anual al asociației studențești amintite, tipărit la Viena, în anul 1889. Alte numeroase documente prețioase privind activitatea studenților români din capitala vieneză se pot consulta la Arhivele Naționale ale Austriei.[12]

În tentativa de a recupera o parte dintre valorile deținute de România Jună, unul dintre cei mai buni biografi ai lui M. Eminescu dar şi al lui Ciprian Porumbescu, Leca Morariu, locotenentul rezervist, rănit şi convalescent la Viena, a cumpărat, la data de 9 februarie 1915, violoncelul lui Ciprian Porumbescu, pus sub sechestru și scos la licitație de către guvernul austro-ungar, odată cu toate celelalte bunuri ale societății România Jună.

Timp de 50 de ani, Leca Morariu a reunit la un loc zeci de mii de file de manuscrise. documente, fotografii, obiecte având legătură cu viaţa şi activitatea lui Ciprian Porumbescu, Mihai Eminescu, România Jună etc, fiind întemeietorul Muzeului de la Suceava, dedicat marelui compozitor de la Stupca. Din păcate, nu se ştie câte exponate şi obiecte muzeale au fost pierdute ulterior, acestea fiind împrăştiate, rătăcite, pierdute în urma repetatelor şi primejdioaselor peregrinări ale acestui aşezământ în diverse locații temporare din Bucureşti, Focşani, Cernăuţi, Suceava, Râmnicu Vâlcea. În final, trebuie subliniată contribuția lui Leca Morariu pentru păstrarea memoriei celor doi corifei ai României June, Mihai Eminescu şi Ciprian Porumbescu.

Dan Toma Dulciu – Viena, Austria

---

[11] Documente privind România Jună se găsesc în copie la Arhivele Naționale ale României, în Pachetul CCXLII Diverse. Printre documentele în limba germană, franceză şi română, de relevanță majoră pentru biografia lui Mihai Eminescu, amintim pe cele conținând rapoarte ale autorităților austriece despre participarea studenților români din Viena la Serbările jubiliare de la Putna, din anul 1871, implicarea reprezentanților acestei societăți în comemorarea la Cernăuţi a fostului domnitor Ghica (1877), dar şi alte aspecte, precum respingerea de către autoritățile austro-ungare a cererii conducerii acestei societăți de a face colecte în beneficiul soldaților români răniți în Războiul de la 1877, subvenții acordate de guvernul român pentru Societatea România Jună, pentru celelalte societăți studențești-patriotice (din Cernăuți, Blaj, Braşov), în perioada 1877-1878, burse acordate de guvernul roman unor studenți români din Transilvania, etc.

[12] ***Der Jahresbericht des akademischen gesellig-litterarischen Vereins,,Jung-Rumänien" in Wien". (Raportul anual al societății academice social-literare România Jună, Wien, 1889, Wallishausser).***

MIRUNA MUREȘANU - Versuri

*

Prin galbenul pereţilor care vorbesc pe întuneric
noi ne ascundem într-o singură umbră

făcând veşnicia să se arate la faţă â
la braţul unor îngeri care-o locuiesc

încercând să dilate întruna lumina
cum într-un joc secund aproape (ne)lumesc

exersând o singură privire înapoi
semănăm cu o candelă aprinsă demult
în întunericul încremenit într-o mică fereastră

ca veşnicia să se arate încă o dată la faţă
dilatând la braţul unor îngeri lumina
cum într-un joc secund aproape (ne)lumesc

precum un totem ascuns în ziua a şaptea

memorând isihia tăcerii Cuvântului
în vecernia unui timp mai târziu ca oricând
(semănând cu o candelă aprinsă demult)

devenit între timp argument teofanic
în adâncul unui cer încărcat de mister

înfiorând cu bucurie singurătatea lumii
în care noi ne ascundem într-o singură umbră

lipsind de podoabe cărări neumblate

dezlegate de timp cum monede de schimb
ca lumina să ne-nveţe cum se moare-nviind
*

recitam uşor ridicolă melancolia
ea se abandona adesea în poemul meu
fără să-l fi ştiut dinainte
şi aţipea uneori în cuvinte uitate pe pagina râului

între petale grele de ploaie şi vânt
sau ningea culori în sângele florilor

într-un acord tăcut cu liniştea de nicicând

pe care eu o recitam fără să ştiu
prin cuvintele uitate în pagina râului
unde uşor ridicolă melancolia
ningea culori în sângele florilor
*

un corb îmi memorează-n taină plânsul
ştiu că-i acolo în adânc cu multă vreme-n urmă
când într-o iarnă obosită-ncet mi-a povestit
că-n miezul sufletului meu e cald
de-aceea şi-a aflat acolo cuib printre ruine
şi în absenţa mea stă agăţat de umbră
cum de un zid de ceaţă amorţit şi mut
şi-mi despleteşte în tăcere plânsul
din iarna sumbră-n care totul a început

Miruna Mureșanu – Austria

Marian Nencescu

Copia și originalul

În dimineața zilei de 25 ianuarie a.c., o știre tragică zguduia România: în cursul nopții, autori necunoscuți au provocat o explozie la Muzeul Drents, din localitatea olandeză Assen, și au furat celebrul Coif de la Coțofenești, o piesă arheologică de o inestimabilă valoare, datând din secolul IV î. Ch., unică în lume, precum și trei brățări dacice, expuse, alături de alte 673 de obiecte din Patrimoniul României, adunate din mai multe muzee din țară, în expoziția „Dacia. Regatul aurului și al argintului", deschisă publicului local încă din 7 iulie 2024. De atunci, în ciuda angajamentelor diplomatice și polițienești, venite de la cel mai înalt nivel, atât dinspre partea olandeză, cât și cea română, nu se mai știe nimic despre soarta obiectelor dispărute, iar șansele de a le recupera intacte au scăzut dramatic. Evident, legal, atât coiful cât și brățările nu pot fi comercializate, fiind declarate bunuri de patrimoniu, dar asta nu înseamnă că ele nu au circulat deja pe „piața neagră", dacă nu au și ajuns în colecția vreunui bogătaș excentric. De altfel, valoarea lor strict materială este suficient de tentantă chiar și pentru niște „hoți amatori", cum lasă de înțeles autoritățile locale, vizibil depășite de caz, dar pierderea este cu mult mai mare, raportată la simbolistica lor identitară pentru România.

Dincolo de condițiile concrete ale acestui furt, de superficialitatea crasă a autorităților românești care au permis scoaterea din țară a unor bunuri de patrimoniu fără minime garanții de protecție, de ușurința, am spune de inconștiența cu care este privit dinspre partea olandeză acest furt, considerat mai degrabă un „trend european" privind dinamica pieței bunurilor de artă (?), rămân în discuție problemele de fond ale protecției patrimoniului cultural românesc, calificarea muzeografilor, implicarea și chiar răspunderea ministerială pentru luarea unor decizii hazardate, și nu în ultimul rând educarea publicului pentru susținerea unui sistem cultural sănătos, inclusiv pentru promovarea imaginii identitare a trecutului românesc. Astfel de discuții sunt tardive, și, după cum se pare, mai degrabă sterile, câtă vreme bunurile furate nu se vor întoarce curând în colecțiile românești. O întrebare totuși persistă: nu era mai simplu pentru România să trimită peste hotare copii/replici ale obiectelor expuse și să păstreze cu grijă originalele? Cine ne obliga, dincolo de orgoliul păgubos al unor politicieni inabili, să expatriem astfel de obiecte, știută fiind grija cu care fiecare națiune și păstrează și își conservă în zilele noastre propriul patrimoniu?

Ne întoarcem, astfel, la o provocare lansată acum mai bine de un deceniu de curatorii Muzeului de Artă, din Karlsruhe, Germania, odată cu deschiderea expoziției: „Deja vu. Arta reproducerii, de la Durer, la You Tube", respectiv ce semnificație are azi conceptul de copie după o lucrare de artă. Juridic vorbind, lucrurile sunt simple: originalul este lucrarea executată și semnată de artist, copia reproduce originalul, cu condiția ca acest aspect să fie semnalat, iar falsul reprezintă un mod fraudulos de a prezenta o operă de artă ca aparținând unui artist cunoscut. În realitate, lucrurile nu au stat întotdeauna așa, fapt demonstrat și de expoziția menționată, existând cazuri când artiști consacrați au executat copii după opere de artă celebre, valoarea acestor reproduceri depășind adesea originalul. Nu doar Durer este celebru pentru copiile sale după maeștri ai Renașterii, dar și mulți artiști moderni, de la Degas, la Van Gogh, ori Matisse au pictat copii, cazul lucrării

„Pieta”, executată de Van Gogh după o lucrare a lui Delacroix, pe când era internat la Spitalul de Psihiatrie din Saint Remy, Franța, vândut ulterior mai bine ca originalul, devenind celebru. Așadar ideea expunerii de copii/replici după lucrări de artă nu este hazardată, mai ales azi, când riscurile asigurării în caz de furt sau degradare, la care se adaugă și cheltuiele transportului, depășesc adesea prezumtiva valoare a lucrărilor expuse.

De altfel, pe plan european, această situație a fost reglementată încă de acum mai bine de un secol și jumătate, respectiv din 1867, când a fost semnată la Paris, cu ocazia marii Expoziții Universale, prima „Convenție privind reproducerea unor opere de artă în beneficiul muzeelor și al tuturor țărilor din lume”, document aflat, în original, în Galeria Gypsoteca, din cadrul Muzeului Victoria&Albert (pe scurt, VAM), de la Londra, unde sunt expuse câteva sute de reproduceri după sculpturi și opere arhitecturale celebre, inclusiv o copie, în mărime naturală, a Columnei lui Traian, de la Roma, o lucrare reprodusă în numai 5 exemplare complete, dintre care unul se află la București, din 1967, la Sala Lapidarium a Muzeului Național de Istorie a României. Astăzi, această Convenție a fost adaptată noilor tehnologii de reproducere mecanică, fiind semnat un Protocol internațional privind, textual, „Reproduction of Art and Culture Heritage” (pe scurt, ReACH), intrat în vigoare în 2017, și care a salvat deja de la degradare numeroase opere și site-uri arheologice din întreaga lume.

Fără astfel de minime măsuri de protecție, piața mondială de artă ar fi invadată definitiv de falsuri. Numai în România, de pildă, o țară cu o piață de artă destul de modestă, se estimează că se află în colecții private cam 12000 de tablouri „originale”, de Grigorescu, când, se știe, maestrul de la Câmpina nu a pictat mai mult de 2400 de lucrări, în timpul vieții. În legătură cu acest fenomen, circulă chiar o anecdotă urbană după care, Grigorescu însuși, știind că este pictorul cel mai imitat din țară, obișnuia să spună: „Pictați, băieți, ca să mâncați și voi, dar mai și semnați”. La fel, numărul falsurilor după Andreescu, Pallady, Gheață, ori Tonitza este de câteva zeci de ori mai mare decât au creat acești artiști în timpul vieții, ca să nu mai vorbim de Brâncuși, artistul cel mai falsificat de la noi, și căruia i-au fost atribuite, la începutul anilor `90, zeci de lucrări „inedite”, unele de un grotesc fabulos.

Revenind la Coiful de la Coțofenești, există riscul ca, pe viitor, România să răs/cumpere, prin interpuși, nu unul, ci mai multe coifuri, unul mai autentic decât altul, la fel cum s-a întâmplat cu brățările dacice, furate și apoi răscumpărate, deși sunt procurori care se laudă că i-au prins pe hoți (sau, mă rog, au dat de urma brățărilor). Cândva părintele pop-art-ului, adeptul cel mai înfocat al reproducerii mecanice a operelor de artă, artistul american Andy Wahrol (d. 1987), spunea că între un tablou original de Van Gogh de care se bucură un singur colecționar, și un număr infinit de reproduceri care bucură orice iubitor de artă, el preferă copiile. Arta e bucurie, iar această bucurie împărtășită cu publicul e scopul suprem al creației oricărui artist. Să ne bucurăm, deci, că am avut Coiful, și să sperăm că, într-o zi, se va întoarce în țară, chiar și sub formă de replică, dacă nu am fost în stare să-l păstrăm așa cum l-am avut.

Marian Nencescu – București, România

Liliana Popa -

Eugen RAPORTORU

20 februarie -20 martie 2026
expoziție la CAMINUL ARTEI

Într-o seară cu ploaie fină și vînt puternic Eugen Raportoru ne-a făcut să ne reamintim că există un timp pentru tot și pentru toate, cum spunea Horia Bernea în deschiderea unei explziții personale la REDESCHIDERRA Muzeul Național al Țăranului Român în 20 februarid 1990

Crucile lui Raportoru sunt întîlnirile firecăruia la răspîntiile noastre

Crucea albă a Răstignirii, pe care mai strălucește o urmă de sînge sgă t crucea morții cu coasa transept și verticală "scara lui Ioan Scăraru" pe care coboară îngerii și urcă suflete la cer scara cu brațele curbate.....

Crucea aceea va arde mereu în aminirea cor deportați, osîndiți, umiliți pe nedrept precum o torță. Și lacrimilè artistului pentru cèi deportați ce au suferit...

Crucea este simbolul fundamental al creștinătății, reprezentând jertfa, iubirea lui Dumnezeu și biruința asupra morții prin Învierea lui Isus Hristos. Declarată oficial emblemă creștină la Conciliul de la Niceea (325 e.n.), ea semnifică unirea cerului cu pământul

CRUCRA reptezintă un simbol Creștin: Nu este doar un semn al suferinței, ci al biruinței, vieții și al mântuirii.

Crucea Ortodoxă accentuează lumina și biruința asupra morții, fiind văzută ca poartă către Înviere. Eugen Raportoru, la 170 de ani de la abolirea sclaviei romilor în Principatele Române

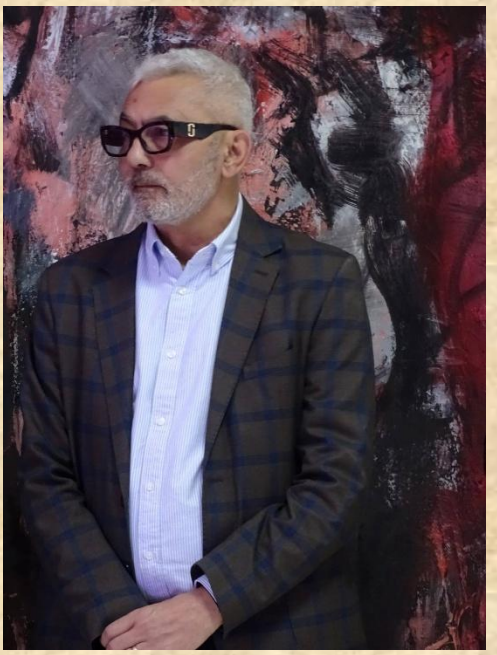
Eugen Raportoru retrăiește trecutul, pornind de la convingerea că istoria rezidă și în materialitate, într-o expoziție intitulată „No Longer the Stranger from Within”, care a fost vizitată în perioada 20 – 28 februarie, la Căminul Artei.

Expoziția ce marchează împlinirea a 170 de ani de la abolirea sclaviei romilor în Principatele Române, reunește picturi din seria „Samudaripen” cu lucrări recente și se configurează prin rezonanța imaginii, a spațiului și a sunetului într-un mediu imersiv.

Trauma istorică este abordată ca ceva inerent atât materiei, cât și cântecului, însă gestul nu este unul de întoarcere, ci de proiecție. Aceste lucrări, prezentate ca „lieux de mémoire”, aduc în lumină o povară care rămâne în mare parte invizibilă și care continuă să modeleze viețile comunităților de romi din întreaga Europă. Prin acest demers artistic, Raportoru construiește însă un prezent în care nici el, nici romii nu mai sunt plasați în poziția de „străini din interior”.

Prin instalațiile sale, care integrează adesea elemente reciclate, Eugen Raportoru nu își propune să reconstruiască trecutul, ci să reconfigureze urmele acestuia în noi structuri spațiale.

Sclavia romilor în Principatele Române, între 1385 și 1856, rămâne unul dintre cele mai puțin asumate și mai puțin discutate capitole ale istoriei europene. În pofida amplorii sale, această istorie este încă în mare măsură absentă din programele școlare, din muzee și din memoria publică, atât în România, cât și la nivel european.

Acum, Roma Education Fund România (REF), împreună cu European Roma Institute for Arts and Culture (ERIAC) și Asociația Culturală Amphitheatrrom, lansează oficial proiectul „Roma Voices”.
Pentru a marca aniversarea oficială din 20 februarie 2026, artistul prezintă expoziția „Raportoru. No Longer the Stranger from Within”,
Deschisă azi, la ora 18:00, la Galeria Căminul Artei din București.
Imagini din expoziția „Gelem, Gelem, Samudaripen” a lui Eugen Raportoru, deschisă în 2022 la Muzeul Național al Țăranului.
***

Pe 5 februarie s-au împlinit 45 de ani
de la înfiinţarea Muzeul Ţăranului Român
5 februarie 1990, ministrul Culturii din acea vreme, Andrei Pleşu, la recomandarea lui Dan Hăulică, îl numeşte pe pictorul Horia Bernea director al MŢR.
Înainte de venirea comuniştilor, printr-un Decret Regal al lui Carol I, a luat fiinţă, în 1906, un Muzeu de Etnografie, de Artă Naţională, Artă Decorativă şi Artă Industrială, sub conducerea lui Al. Tzigara-Samurcaş. După război, muzeul este desfiinţat, devenind mai întîi Muzeul Lenin-Stalin, iar apoi Muzeul Partidului Comunist Român. Colecţiile de artă au fost exilate fie în Muzeul de Artă Populară al RSR, fie la Muzeul Satului.

Horia Bernea a creat un nou muzeu, luîndu-şi drept colaboratori pe Irina Nicolau, Ioana Popescu, Şerban Anghelescu, Speranţa Rădulescu şi alţii. În 1996, MŢR primeşte Premiul EMYA pentru cel mai bun muzeu european al anului. La aniversarea a .20 de ani de la crearea MŢR, Ioana Popescu, director de cercetare, spunea că două au fost ideile lui Horia Bernea despre MŢR. Întîi, că expunerea este „permanent născîndă“, adică îşi găseşte mereu formule de prezentare.
A doua idee: ţăranul nu poate fi despărţit de relaţia lui cu Dumnezeu, credinţa ţărănească este fundamentală în crearea şi funcţionarea MŢR.

Liliana Popa – București, România

Delia GRIGORE

RROMANIPEN – pur și impur în cultura tradițională rromani
Femeia sau puterea controlată prin tabu

Femeia, pentru că naște, așadar face legătura dintre spaţiul terestru și cel de dincolo - al sufletelor nenăs- cute, trăind astfel la graniţa dintre două lumi, este „*ma- hrime*” (= impură), dar reprezintă și o uriașă și miste- rioasă putere, totodată potenţial pericol pentru comunitate și mai ales pentru membrii masculini ai comunităţii pentru că îi poate contamina cu impuritate. De aceea femeia nu trebuie să păşească peste lucrurile bărbatului și nu trebuie să-i atingă obiectele personale cu fustele. La rromii care lucrează în agricultură, acest tabu s-a transferat către uneltele agricole, femeia ne- având voie să treacă peste acestea. La rromii care cresc animale, femeia nu trebuie să treacă peste vasul din care mănâncă sau beau apă animalele, în special calul, considerat animal pur sau sacru.

În perioada menstruaţiei, a sarcinii și de la șase săptămâni până la două luni înainte și după naștere, femeia este, de asemenea, „*mahrime*”, fapt pentru care îi sunt interzise o serie de comportamente și acţiuni: să aducă apă, să facă mâncare (în special pentru băr- baţi), să-și servească soţul, să atingă clanţa ușii sau vasele de bucătărie, să frământe aluat, să primească oaspeţi, să atingă sau să se ocupe de cai, să primească un obiect direct din mâna unui bărbat, să se arate prea mult în public, iar, în cazul nașterii, să-și privească so- crul, să primească oaspeţi sau chiar să iasă din casă.

Femeile însărcinate și cele aflate la menstruaţie tre- buie să poarte șorţ, scut împotriva ofenselor aduse pu- rităţii, îmbrăcăminte magică, de protecţie a miracolului fertilităţii, care, spre deosebire de fustă, este pur (așadar se pot chiar șterge vasele cu sorţul).

O parte din aceste interdicţii pot fi interpretate și ca forme de protecţie a femeii, în momente mai dificile ale vieţii ei. Un alt tip de protecţie este acordat bărba- tului, tabu-urile pe care le respectă femeia ferindu-l de potenţiala putere magică de inducţie a femeii care, prin simple gesturi, performate în public, de pildă ri- dicarea fustei, fie ea și simbolică, deasupra sau în di- recţia capului soţului, trecerea cu fustele peste pălăria soţului sau numai ameninţările cu aceste gesturi, își poate face bărbatul „*mahrime*” (= spurcat).

De altfel, ridicatul fustei sau ameninţarea cu acest gest se practică și în cazurile grave de conflicte intra- comunitare, în care *kris*-ul (= adunarea de judecată) nu găsește o soluţie și se ajunge la violenţă, ca ultim mod de potolire a spiritelor: femeile ameninţă că își ridică fustele sau că se pregătesc să agaţe o fustă în poarta celor aflaţi în conflict, iar bărbaţii, temându-se să nu fie spurcaţi de femei, se despart și pleacă fiecare acasă, renunţând la bătaie. Iată cum impuritatea femeii poate acţiona ca important factor de control social și re-echilibrare a unei stări de fapt conflictuale.

Picioarele, în special cele ale femeii, precum și în- călţările sunt impure datorită contactului cu pământul, deci faptului că aparţin părţii de jos a corpului. Când o femeie calcă în picioare pălăria unui bărbat sau îi
aruncă papucul peste cap, inclusiv dacă îl amenință pe bărbat cu aceste gesturi, bărbatul devine „*mahrime*”. Dacă o femeie atinge cu fusta un vas pus pe pământ sau, pur și simplu, trece peste el, nimeni nu mai mă- nâncă sau bea din acel vas, fapt pentru care este inter-
zis să se pună vasele pe jos, în locuri de trecere.
Soţia nu are voie să-i dea soţului apă cu mâinile goale, ci acoperite cu un ștergar sau, mai bine, cu pro- pria ei basma (rr. „*dikhlo*”), din respect (rr. „*pakiv*”) și rușine (rr. „*lajipe*”).
Simbol erotic, părul femeii se ţine strâns în cozi – „*ciungria*" (trei cozi pentru „*ceaia baria*” = fete mari; două cozi și acoperit cu „*dikhlo*” - basma, văzut, altfel spus, ceea ce trebuie văzut - pentru „*rromnia*” = femei măritate), nu se ţine despletit decât la înmormântare, nu se spală în faţa altora, nu se atinge, tocmai pentru că deţine atributele impurităţii.
Femeile și bărbaţii obișnuiesc să danseze în grupuri separate, numai la hora din timpul nunţii joacă laolaltă; de asemenea, mănâncă la mese diferite, uneori chiar în camere separate. Nora (rr. „*bori*”) nu are voie să-l privească în ochi pe socrul ei (rr. „*sastro*”). Femeile, cu excepţia celor bătrâne, nu trebuie să fumeze în faţa bărbaţilor (această interdicţie se aplică și tinerilor, ei neavând voie să fumeze în faţa bătrânilor), nici să treacă prin faţa lor, fără a-i avertiza să întoarcă privirea („*ambold*” - întoarce-te, „*arakh*” - păzește-te, ferește- te). La sărbători mari, în special la cele legate de familie, precum nunta, mâncarea rituală, de pildă turta mirilor (rr. „*i biaveski bokoli*"), din care mușcă cei doi miri în momentul jurământului, confirmând valabilitatea ac- tului nupţial prin comuniunea alimentară de tip eu- charistic, este, de cele mai multe ori, pregătită de băr- baţi. Toate acestea demonstrează guvernarea intracomunitară prin legile rușinii și ale onoarei.
În concluzie, femeia trebuie să respecte un număr mai mare de norme ale purităţii rituale în comparaţie cu bărbatul, aceasta nu pentru că ar fi inferioară, ci tocmai pentru că reprezintă o putere, iar eventuala în- călcare a regulilor ar conduce la un grav dezechilibru intracomunitar. Dacă femeia ar fi un element inferior, lipsit de importanţă, nu ar fi nevoie de atâtea reguli și tabu-uri în ceea ce o privește, mult mai multe decât în ceea ce îl privește pe bărbat. Faptul că femeia trebuie să respecte

legi numeroase și uneori dificile demons- trează importanţa ei în cadrul familiei tradiţionale, forţa pe care o deţine și care, exercitată în mod deviant sau excesiv, ar aduce răul (rr. *bibaht*= ghinion, nenoroc) asupra comunităţii.
Totodată, respectarea normelor purităţii este și o formă eficientă de protejare a femeii, mai ales în mo- mente în care se dovedește a fi vulnerabilă (la men- struaţie, în timpul sarcinii, după naștere), statuarea impurităţii ei în aceste momente însemnând și excep- tarea de la multe treburi gospodărești, așadar reduce- rea efortului pe care l-ar fi depus.

Daniel Onaca

Ciudatele istorii de la malul pescarilor

Butoiul fără fund

La poalele unei înălțimi din Skania, o culme prelungă ce se cheamă Söderåsen, nu departe de satul Åstorp, a bătut odată cineva la ușa unei gospodării singuratice. Era chiar înainte de Crăciun. S-a întâmplat să fie acasă doar jupâneasa, o țărancă mai în vârstă. Femeia a deschis și în prag i-au răsărit două capete cu fețe slute. A înțeles pe loc că erau trolii de la stânca Björnekulla, aflată la oarecare depărtare de sălașul lor.

- Am vrea să împrumutăm niște bere că a noastră s-a gătat, au cerut oaspeții nepoftiți.

Țăranca s-a mirat că cei doi voiau să se ospăteze cu bere, căci știa că trolii nu sărbătoresc Crăciunul. De frică, însă, nu a cutezat să-i refuze, așa că le-a umplut două fedeleșuri mari cu licoarea spumoasă și a dat să se întoarcă în casă. Crezuse că vor pleca mulțumiți. Nici nu puteau căra mai mult acele ființe mititele. Atunci a auzit vocea dogită a uneia dintre ele:

- Ne trebuie mai mult! Vrem să luăm cu noi o butie întreagă!

De unde la început femeia fusese doar iritată de venirea lor, acum se necăji de-a binelea. Nu avea în casă decât două butoaie. Dacă le dădea lor unul dintre ele, berea rămasă nu ar fi ajuns la Crăciun. Ce-or să spună neamurile venite la ospăț dacă vor trebui să plece însetate de la casa lor? Temătoare de puterile magice ale piticilor, femeia nu îndrăzni nici de data asta să spună nu. De silă bucuroasă, le arătă butoiul cel mare plin cu bere, iar piticii îl săltară pe umeri de parcă nu ar fi fost cine știe ce povară. Cât or fi fost ei de fără doage, au mulțumit frumos și pe urmă duși au fost. Înainte de a se face nevăzuți însă, unul dintre omuleți și-a întors capul spre femeie și i-a strigat peste umăr:

- Mătușa are suflet bun. Ca plată pentru mărinimie, să știi că berea din balerca rămasă nu se va isprăvi. Crede și nu iscodi lucrurile mai îndeaproape!

Ultimele cuvinte au ajuns la ea ca venite din burta butoiului. Acum… cine n-a văzut nu poate crede! Oaspeții veniți de Crăciun la casa țăranilor de la Åstorp au mâncat și au băut bere pe săturate fără ca aceasta să se termine. Nici atunci, nici în a doua ziua de Crăciun, nici la Anul Nou și nici la Bobotează. Familia țăranilor a avut în casă bere din belșug toată iarna. Se apropia Paștele și din butoi tot mai tâșnea bunătate de licoare. Cum se putea una ca asta? Într-una din zile, în săptămâna Paștelui, femeia, curioasă, a vrut să cerceteze, ce mister se ascundea în spatele minunăției. S-a gândit că n-o fi mare bai dacă trage un pic cu ochiul în burta butoiului… doar un pic, un pic! S-a suit deci pe un scăunel și, ajunsă cu fruntea deasupra capacului, l-a ridicat puțintel, doar atât cât să poată privi pe sub el cu un singur ochi. Ce a văzut atunci a îngrozit-o: în butoi, nici urmă de bere! Numai gozuri, mucegai și pânze de păianjeni. Abia se dădu jos de pe scăunel sărmana femeie; picioarele-i tremurau. Din ziua aceea a secat și berea din butoi.

Daniel Onaca – Malmö - Suedia

Antonela Stoica - Versuri

ODĂ FALSĂ DE „FOREVER”

Când o poartă se închide, milioane se arată
Inima ne e o sită ciuruită de iluzii...
Ce-i iubirea absolută? Așteptări pe colți de piatră,
Odă falsă de „Forever” ce o credem ca zăluzii.

Ne drogăm cu macii vara, ne-amețesc cirezi de fluturi,
Înviem cu ghioceii sau sfârșim frunze defuncte,
Ne-afundăm în noi orbește, printre lotuși Zen mă bucuri,
Ne-ngropăm în mușchiul verde, ne trezim în Vortex puncte.

Sângele-n fragile ducte nu-i dorință, ci obuze,
Pentru noi coboară cerul câte-o scară de mătase,
Vals de doi accentuează sentimentele obtuze,
Sânii albi timid se-arată printre oștile retrase.

Ning din noi petale sfinte ca din îngeri fără vină,
Afrodiziace lente, Iasomii ascunse-n IE
Ceru-și scutură azurul pe-nflorita mea grădină…
Când dispare Universul, îți renasc în suflet, vie.

CÂT ÎNCĂ SE MAI POATE

Sub tălpile-mi desculțe zăpada arde, vie
Mă simt precum eroii ce-au urmărit un vis
În haosul ce-nghite iubita-mi Românie
Sunt astăzi mult mai trează decât mi-ar fi „permis”.

Mă-ncearcă și mă doare iubirea mea de semeni,
Din tot ce viețuiește, doar ei n-au adăpost…
Doar suferă-mpreună telepatii de gemeni
Mizând pe ”libertatea” eroilor ce-au fost.

Prin trupuri gri, fragile, își fac frecvențe drumuri,
Brândușe-n bulb așteaptă din haos un semnal…
Se-ntorc păsări confuze la pomii fără cuiburi,
Cu spiritul războinic împotmolit la mal.

Mai sper să-nvie Dacii, unind sica și plugul,
Când somnul rațiunii concepe un „Ei Ai”
Cu brațele-ncleștate s-oprească tăvălugul
Anihilând dulceața din sunetul de nai.

Resping agenda tâmpă și o declar sordidă,
Tai răul ce cauzează dureri dulcelui tril,
Pe umeri car planeta… deși cariatidă,
Cât îmi trăiește Mama, mă simt iubit copil.

Sub scutu-i de Lumină ce-mi ocrotește ființa
Port mantia regală a unui câmp cu crini
De-aceea nicio undă nu-mi vatămă conștiința,
Cu capul sprijin bolta, din tălpi cresc rădăcini.

Simțindu-ți gura caldă și gândurile toate
Plutind pe fruntea-mi rece, cu cicatrici de spini,
Îmi scriu confesiunea, cât încă se mai poate,
Cu sufletul o rană... că ne-am rămas străini.

Antonela Stoica – Germania

Virginia Chiriac

Aura lui Sebastian

Tânărul poet, Sebastian Golomoz, aduce ca noutate în lirica actuală, un suflu proaspăt de naturalețe, ce poate fi interpretat ca un tribut închinat simplității și normalității vieții cotidiene. În volumul *„Aura lui Sebastian”* (Editura Neuma, 2023) poemele sale se revarsă în flexiuni domoale, liniștite, impunându-se prin eufonia caldă a cuvântului, investit cu numeroase valențe expresive. Sebastian Golomoz pare urmărit de imaginea habitatului său domestic, amintind într-o anumită măsură de Emil Brumaru, prin poetizarea realității obișnuite, supuse unui îndelung și minuțios proces de prelucrare a conținutului brut. Versurile, înlănțuite într-o împerechere atent elaborată în arhitectura textului, surprind o lume interioară ambivalentă, cu pendulări între luciditate și nostalgie, între ironie și melancolie. Frapant este modul în care poetul transformă gesturile mărunte, în momente unice de revelație a sinelui: „Singurătatea atârnă de gâtul/gândurilor mele...//îmi beau cafeaua de dimineață/și de la tv aflu că/floarea fidelității - levănțica/e cea care mă reprezintă/ în zodiacul japonez.//să râd sau să plâng?/se-ntreabă sufletul/dintr-o relație-n care doar dezamăgirea/a mai rămas/fidelă.”(*Să râd sau să plâng?*)

Originalitatea acestui volum rezidă în suplețea versificației, cu plieri subtile pe osatura delicată a eșafodajului ideatic, destinat propensiunii spre proiecții vizionare abstracte. Esențial în economia volumului este procesul de șlefuire a cuvântului, transpus în fraze poetice, dezvoltate pe o rețea de simboluri și metafore sugestive, cu o capacitate uluitoare de purificare a realului. Poetul mizează pe armonizarea perfectă dintre spontaneitatea gândirii și construcția atent șlefuită a imaginii artistice.

Arta lui Sebastian Golomoz este o interferență perfectă dintre fluxul abundent al imaginației și structura prozodică modernă, relevantă prin caracterul elegiac al melodicii textului, ce urmărește cu fidelitate tectonica tumultului sufletesc.

Pauzele, fragmentările și reluările creează o tensiune lirică fluctuantă, menită să reflecte frământările intime ale eului, scindat între indecizii retractile și asumări deliberate față de tentațiile scenariului exterior. Concretul senzorial, prezent în notații fugare privind anumite obiecte anodine, gesturi mărunte sau stări pasagere este sublimat într-un imaginar poetic fin conturat în tușe discrete, menite să voaleze asperitățile existenței diurne. Sebastian Golomoz nu estetizează materialul de referință în sens decorativ, ci îl supune unui proces de transfigurare metaforică și de decantare în retortele unei sensibilități de-o infinită finețe, pe parcursul căruia banalul capătă sens metafizic. Această alchimie a detaliului amintește de lirica lui Emil Brumaru, diferențiindu-se, însă, printr-o sensibilitate mai introspectivă, uneori chiar lucidă, aproape analitică.

În poemul „Solipsism”, poetul exersează impersonalizarea și înstrăinarea, ca stări de vidare deliberată a discursului liric, care permit contemplarea propriul gol interior. Acest tip de izolare duce spre un

solipsism liric, unde realitatea este un reflex al conștiinței, iar cunoașterea devine o formă subtilă de suferință: „tăcut ca un pește/străin de păcatele / lumii contemporane / mă învârt în jurul / cheii inimii mele / nerevendicată de nimeni //-așteptările nasc dezamăgiri- // pe cerul camerei/noaptea-mi citește gândurile / încă bântuite de memoria nocicepției / sub care pulsează / vocativul durerii // sunt amintiri generoase / ce îți lasă riduri / abisale / cu cât îmbătrânește sufletul /omul nu se mai teme de / ziua-n care va trebui / să îmbrace / sacoul de iarbă."

Pe parcursul volumului, structurat în trei părți distincte: „Berlinul interior", „Feline mozartiene" și „Aura lui Sebastian", descoperim în Sebastian Golomoz un om de cultură avizat, care integrează elementele universului său cultural în mod firesc, neostentativ, în trama discursului poetic. Tonul elegiac al vocii sale unice adâncește valențele meditative ale poemelor, orientate pe o tematică concentrată pe reperele definitorii ale identității poetului și asupra relației sale cu iubirea, feminitatea și arta. Asistăm la o confesiune lirică deopotrivă lucidă și tandră, unde erosul și creația se reunesc într-o viziune simbolică, care sugerează dinamica permanentă între senzual și spiritual. Titlul volumului, *„Aura lui Sebastian"*, trimite la o dublă semnificație: pe de o parte, considerăm că e o reverență în fața moștenirii culturale a marelui scriitor Mihail Sebastian, simbol al lucidității și fragilității existențiale; pe de altă parte, sugerează o aură interioară a poetului contemporan, care își construiește propria identitate prin filtrul marilor modele culturale (precum Pessoa sau Poe): „chiar dacă e seară, soarele/ se încăpățânează să agonizeze/ pe cer//pe oameni nu kilometrii îi despart,/ci tăcerile.../într-o îmbrățișare ce așteaptă să/ ajungă la destinație/zâmbetul e primul vers din/poemul seducției//în zborul muzei deasupra poetului/se reflectă insomniile/peștelui danubian//(a iubit libertatea doar până când a întâlnit-o pe ea./fluture-n extaz, cu speranțe virile,/precum iedera pe picioare/i se urca, iar pe coapse învăța/primele acorduri de pian...)/pentru el iubirea are ochii verzi și/ nimic nu-i poate cenzura imaginația/sau universul vocalelor din carne//pentru noi – fluturii sociali,/prin ochii lui Pessoa,/surâde sebastianismul,/din fântâna dorințelor/făcându-ne cu ochiul/peștișorul de aur/poetul – vânător de metafore/ia asupra lui rana cât o țară/simțind vindecarea la un vers distanță//noaptea, în absența femeii iubite/îl îmbrățișează Poezia,/fiecare cu Aura lui!" („Aura lui Sebastian").

În ansamblu, volumul lui Sebastian Golomoz se conturează ca o călătorie interioară în trei registre: existențial, erotic și cultural, în care aproape fiecare vers poartă pecetea unui exercițiu sofisticat de gândire poetică și a unei concepții estetice superioare. Prin urmare, originalitatea volumului „Aura lui Sebastian" constă nu doar în expresivitatea limbajului, ci și în capacitatea poetului de a genera emoție din simplitate, de a construi o poetică a esențialului, care valorifică sensibil gesturile obișnuite și reveriile domestice, ridicându-le la rangul unei meditații profunde asupra identității și fragilității ființei umane.

VIRGINIA Dimofte-Chiriac Focșani, România

Pr. Ionel Rusu -

FĂRĂ CHIMIE ȘI GATA!

- În Iordan botezându-te, Tu, Doamne...și mă oprișI din stropit cu agheazmă mare într-o clasă care mai mult dormea decât era trează. Ce-i drept, au avut vacanța de sărbători, au avut timp să doarmă, să mânce, să se behăie, să se plimbe, de..., m-i veșnică vacanța, îi trecătoare, dar lasă urme adânci în prezentul unora. Cheful de a gândi și de a învăța la unii le plecase în concediu. Și știți ce spunem când nu avem chef de ceva, dăm vina pe altcineva, în cazul nostru de față pe biata chimie care nu prea le folosește unora în viață.

- Ia să iau loc la voi, că e cald și bine și afară-i frig și ger, am cerut îngăduință doamnei profesoare.

- Ia uitați, părinte, unii copii întorc spatele chimiei și li-i pare că-i grea și neatrăgătoare.

- Din câte îmi aduc aminte, există un tabel al lui Mendeleev, punând paie pe focul discuției.

- Și ce cuprinde, dragi elevi, întreabă doamna profesoară.

- Nu știu câte elemente de numărul zecilor, fiecare element cu simbolul său.

- Să înțeleg că vă place aurul?

- Da, răspundeau în cor. Este un metal prețios încărcat cu carate și strălucește și în gunoi, are valoare financiară, dar și decorativă, de podoabă, însoțește trofeele la olimpiade.

- Dar despre argint, aveți aceeași părere bună?

- Da, a apărut un al doilea cor. Da...,

- Avem în țară mine de exploatare și valorificare a aurului, a argintului, a uraniului, a metalelor grele care pătrund și în organism, a început să se dezghețe atmosfera de comunicare.

- Dar oxigenul este consemnat de marele Mendeleev?

- Cum să nu? Aici în sală fără să conștientizăm respirăm oxigen. Florile de la fereastră elimină, oxigen și nu dioxid de carbon. Nu mai vorbesc de faptul că în eter există mai mult azot decât oxigen și dioxid de carbon.

Ce deștept este Doamne-Doamne!

- Și dacă în organism am fi deficitari de calciu, am avea carențe majore ce s-ar întâmpla?

- Cred că ne-ar aduna lumea de pe jos. Am leșina fără calciu, fără fier, fără mangan am avea cârcei la picioare.

- Dar care este formula apei? Toți au răspuns:

- H_2o.

- Putem trăi fără apă? Nu. În stare lichidă, i-am stârnit să fie curioși în dialog. Până unde merge, cât ține el și ce vrea să sugereze până la capăt.

- Dacă vă așez pe catedră un recipient plin cu apă obișnuită din care să beți câteva zile la rând fără să schimbați apa, ce se poate întâmpla?

- Apa se va strica, va mirosi urât și trebuie să mergem la izvor.

- Dar de ce s-a „împuțit apa”?

- Pentru că moleculele de apă s-au certat între ele iremediabil. A intervenit mișcarea haotică browniană. Uitați cum fizica „se pupă” din când în când cu chimia.

- Aici în găletușa mea, moleculele de apă s-au împăcat pe viață, pentru totdeauna grație Duhului Sfânt și puteți bea aghiazma mare sau mică și peste opt zeci de ani că ficatul nu va face hepatită.

Și am început să-i stropesc cu aghiazmă și s-au arătat primitori de sfințenie la modul conștient.

- Dar formula vinului v-o mai amintiți?

- CH_2. Foarte bine să fiți atenți să nu care cumva să-l confundați cu spirtul.

- Cred că vă place să călătoriți cu mașina, cu avionul, pe bază de combustibil, de hidrocarburi. Păi, e plină industria chimică de ele. Și cu ce vă încălziți? Cu gaze, cu petrol și hidrocentralele cu apă dau țării lumină electrică pe care o aveți în locuințe?

- Și pentru că timpul a zburat ca o pasăre prin aer, rămâne de văzut dacă de ora următoare ne vom împrieteni, cu această disciplină feminină, chimia, căci și între oameni viază mai multă sau mai puțină chimie, ori fizică, ori geometrie, ori matematică, ori bunul simț...

Pr. Ionel Rusu – Galați, România

Bristena G. Mantu - Spirit liber

DULCE REPAOS

În dulcele-mi repaos
mi-am resimţit fremătarea
aripilor În dulcea-mi limbă
Mi-am regustat savoarea
pierdută În dulcea-mi
singurătate
mi-am revăzut comorile
prăfuite În dulcea-mi tăcere
Mi-am reauzit șoaptele
sufletului În dulcele-mi
rădăcini
Mi-am regenerat seva vitală
În dulcea-mi visare
M-am dăruit din nou pe
mine Mie însămi

DESCHIDE-TE LUMINII

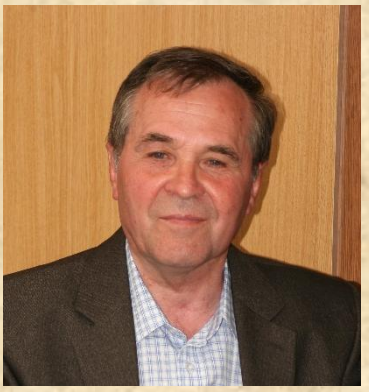
Deschide-te
deschide-te, al meu dulce
copil
și permite luminii să-ţi
inunde fiinţa

Această lumină
vindecătoare, iradiantă,
aurie a divinului este
moștenirea ta
primește-o, mântuiește-te
prin ea, ofer-o înapoi lumii
e flacăra sacră, de-a pururi
arzătoare din miezul
existenţei amintește-ţi
adevărata faţă, reîncarcă-te
prin ea
prin lumina senină și a tot
fermecătoare
Da, umple-te, permite
fiecărei celule să absoarbe
acest leac tămăduitor;
permite emoţiilor să fie
alinate și transformate,
permite minţii să se
limpezească
și să destăinuiască cele mai
întunecate secrete, căci nu
mai e nevoie să ascunzi vreo
ceva
în faţa acestei lumini
nemuritoare și a tot
iertătoare
Deschide-te, al meu dulce
copil renunţă la cine credeai
că ești
nimic ce te-nchistează nu
poate rezista forţei acestei
lumini te va topi ca pe
cuburi de gheaţă-n soare și-
ţi promit
că nu vei dori să te mai
recunoști în vreun concept al
sinelui separat și spart în
bucăţi
Deschide-te, dulce copil de
lumină
devino albie curată acestei
minunate lumini totdeauna
disponibilă, ea așteaptă să
tot curgă deschide fereastra
sufletului, las-o să
strălucească căci pe cine
crezi că servești când
perpetuezi neadevăruri ce
te-nrobesc și nu-ţi permit
să întrupești esenţa acestei
nemaipomenite prezenţe
Deschide-te, dulce copil al
luminii
și înfruptă-te din această
lumină binecuvântată,
răspândește-o apoi în lume,
căci e mare nevoie lumea
are nevoie de tine, oferă-te-
n devotament și compasiune
oriunde te-ai duce
atinge vieţile celor care au
renunţat la speranţa că
vreodată a fost, sau
vreodată va fi, lumină
Deschide-te dulce copil,
devino lumină stai nemișcat
și respiră profund -
în moţiuni etern
schimbătoare ea dispare și
reapare însă mereu să-ţi
amintești, să te reîntorci
la lumina propriei tale
esenţe!

Bristena G. Mantu – Londra, Marea Britanie

Constantin Oancă

Timp și Dragoste

NICHITA STĂNESCU este un poem alcătuit din NECUVINTE. Acestea nu sunt decât cuvinte cărora li s-au dat un alt curs, precum păsările călătoare care se întorc în loc să se ducă. Sunt cuvintele mân- tuitoare din poemul apocaliptic Daimonul meu către mine: “Schimbă-te în cuvinte, repede, cât mai e timp!”.

Necuvintele sunt expresia eliberării cuvintelor de sub teroarea formei, a schimbării mentalităţii în materie de scris. Necuvintele sunt acea muzică ce se aude înlăuntrul nostru, pe care, după ce-am as- cultat-o, n-o mai putem părăsi. De fapt Mihai Emi- nescu avea în vedere Necuvintele atunci când se în- treba: “Unde vei găsi cuvântul ce exprimă adevărul?” (cuvântul plin de conţinut mântuitor), situând la po- lul opus „…cuvinte goale/ Ce din coadă au să sune”.

Iată punctul de vedere, direct exprimat, al lui Ni- chita Stănescu în privinţa necuvintelor: “Nu se poate vorbi despre poezie ca despre o artă a cuvântului… Poeziile nu se fac din cuvinte… Materialul oricărei poezii este sentimentul… În poezie putem vorbi de necuvinte… Poezia are ca sursă inspiraţia suflată la ureche poetului, pe care numai cu ajutorul necuvin- telor o poate scrie” (Antimetafizica).

Părerea lui despre inovaţie în poezie: “Inovaţia nu se realizează făcând copacul cu frunzele în jos și cu rădăcinile în sus, ci schimbându-i pământul de dedesubt și cerul de deasupra.”, iar în altă parte adaugă: “Poezia este o tensiune semantică spre un cuvânt care nu există, pe care nu l-a găsit, spre un cuvânt din viitor” (Antimetafizica).

Cuvântul inspirat, ca un înger, tulbură apa gân- dirii noastre. Contactul cu o astfel de poezie ne lasă puţin dezrădăcinaţi, nelămuriţi și puţin mai singuri decât eram și mai refuzaţi de lumea asta, numai buni de plecat în lumea cealaltă. S-a săturat lumea de lume și iată a venit iarna, s-a săturat lumea de aparenţe și iată a venit Nichita, s-a săturat cuvântul de lipsa de sens și iată au venit Necuvintele.

Să-l ascultăm pe poet într-una din ieșirile lui în lumea celor o mie de neînţelesuri: “Copacii, zice el, există numai în măsura în care eu îi gândesc. Eu nu văd copacii când merg pe stradă, i-am văzut numai o singură dată în viaţa mea și de atunci, de câte ori merg pe stradă, ei se pun automat în locul unde-i văzusem prima oară”. Cât despre oameni, aceștia nu sunt decât “păsări nemaiîntâlnite/ cu aripi crescute înlăuntru,/ care bat, plutind, planând/ într-un aer mai curat – care e gândul”.

Despre dragoste. Arareori fiorul metafizic și nota de inefabil au fost atât de aproape de sufletul omului ca în poezia de dragoste a îngerului de Nichita.

Poetul transferă dragostea în cer: “Șuier luna și o răsar și o prefac/ într-o dragoste mare”. Aici nu poate fi deosebită toamna interioară de cea din lume, unde numai umbra iubitei se apleacă protector peste inima poetului.

Și după toamnă urmează iarna, când poemul Ni- chita se încheie cu o pasăre care, numai după o clipă de ședere, se desprindea de ramul care-o-nchipuise. Era în decembrie și ningea pe drumul ce duce grăbit spre moarte.

Dragoste și educație

Ideea din povestea educaţiei este dragostea.

Idee și poveste

Povestea este necesară pentru înţelegerea unei idei. De aceea o parabolă se sfârșește întotdeauna cu ideea pe care a dezvoltat-o povestea, numită mo- rală.

Covid 19

Noul virus este solul venit să încerce pe locuitorii pământului (Apocalipsa 3:10). Iată o mare destabi- lizare a realului, care ar trebui să ducă la apariţia unor mutaţii, benefice, în materie de destin. Dar gândul îmi spune că nu, de vreme ce este scris: „Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credinţă pe pă- mânt?” (Luca 18:8).

Educația

Educaţia este un proces de vindecare de noi înșine, în urma căruia omul vechi lasă locul omului nou, este lucrarea celui mai fertil, dar și cel mai înţelenit cu putinţă ogor – sufletul. Educaţia este co- borârea în noaptea sufletului și aducerea lui la lu- mină.

Pentru urechile de auzit

Vocea lui Dumnezeu, care Îi însoţește Cuvântul, are un timbru specific pentru perceperea căruia e nevoie de „urechi de auzit”. Poate că e o trimitere aici și la urechea muzicală. Iar, dacă-i așa, deducţia logică e că muzica și cuvântul se caută reciproc.

Despre trupul și sângele Domnului

Dincolo de ceea ce se cunoaște despre Sfânta Euharistie e că aceasta trimite la îndrăgostirea de Dumnezeu (A se vedea și Marcu 12:30: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugerul tău și din toată pute- rea”), adică la foamea și setea de învăţătura Lui.

Șandramaua

Dărâmarea Ierusalimului n-a fost nimic pe lângă ce este dărâmarea lumii, care se închină lui Mamona.

Argument

Dacă nu există viaţă veșnică viaţa aceasta nu are niciun sens. De aceea ni s-au dat ochii, să descoperim lumea cealaltă, care se vede de pe pământ.

Condiția salvării

„Se apropie viitorul, se aude se vede” și „Schimbă- te în cuvinte, repede, cât mai e timp!” (Nichita Stă- nescu) exprimă nevoia urgentă a contopirii omului cu Logosul întrupat în istorie și- apoi trecut în Cartea Vieţii.

Împotriva lumii comune

Sunt împotriva lumii comune pe motivul că „mulţi intră pe ușa cea largă, care duce la pierzare!.

Măreție

Există un nivel al gândirii fără de care nu se poate înţelege măreţia alcătuirii lumii și nici sensul existenţei și atunci te mulţumești cu răspunsul co- mun: „Știe Dumnezeu”. A înţelege că omul este fiu de împărat și că lumea i se poate subordona asta e măreţie. A înţelege că libertatea este urmarea cunoașterii adevărului și că numai acesta se caută în timp ce toate celelalte lucruri sunt puse la locul lor asta e măreţie. A înţelege că nemurirea este din adevăr și că marea literatură a lumii începe cu cău- tarea nemuririi asta e măreţie. A înţelege că timpul scurs între nașterea și moartea noastră este, raportat la eternitate, doar de mărimea unui punct asta e măreţie. Faptul că omul e capabil să creeze și lucruri nemuritoare e un semn că el este nemuritor și că asta e măreţie. Înţelepciunea,

bunul gust, demnita- tea, dragostea, simplitatea pacea și mai ales credinţa sunt măreţie, sunt alfabetul fiinţei.

Argumentul evidenței

Faptul că iarba-i verde este un gând ce se repetă clipă de clipă, un gând de poet. Ce-ar fi dacă ți s-ar spune că tu chiar ești un poet? Și s-o spui și cu voce tare nu-i de râs, e de bucurie că verdele într-adevăr este.

Un mort de corona

Spălatul pe față dă mai multă lumină dimineții. Mă uit pe drum, nimeni, soarele animă neputincios gardurile, podețele. Un clopot anunță rar plecarea de lux a cuiva. Într-un târziu apare un mort cu trei-patru inși mascați care-l însoțesc. Nimeni nu iese pe la porți să-l vadă. Pământul se așează până la noi.

Înzestrare

Doamne, mi-ai dat trup să nu mă apropii prea mult de Tine și să mă arzi și mi-ai dat și suflet să nu mă îndepărtez prea mult de Tine și să îngheț. Frica - și mă gândesc acum la cea de iad - ține lumea pe loc. Numai dragostea, ca soarele de primăvară, topește ghețarii stării pe loc.

Binele și răul

Inteligența și sensibilitatea sunt primele însușiri ale omului. Cunoașterea și dragostea sunt motorul vieții, iar înțelepciunea și bunul gust sunt chiar lumea cealaltă, care... începe de pe pământ. Însă, atenție, la rău! Acesta urăște mâna noastră dreaptă pentru că el o are numai pe stânga și ne urăște și fruntea pentru că trăiește în întuneric.

Viitorul se aude

Deșertul călătorește pe câmp. Cântecul de ducă e pe sfârșite. Ce-ai de spus dacă cineva te-ntreabă unde te duci? Îi vei spune că nu știi? Nu, știu, mă duc la prietenul din copilărie. Știi ce-i copilăria, atunci am mâncat pâinea lui Dumnezeu. Mâinile mamei mele mâinile lui Dumnezeu, care turnau peste mine, ca-ntr-un alint, durerea vieții ce urma să vină.

Vremea la Corod

Și la Corod vreme trece, vreme vine. O dimineață reală, o înserare fină și apoi o tresărire înstelată. Plouă ori e dumnezeul desfrunzirii mele?

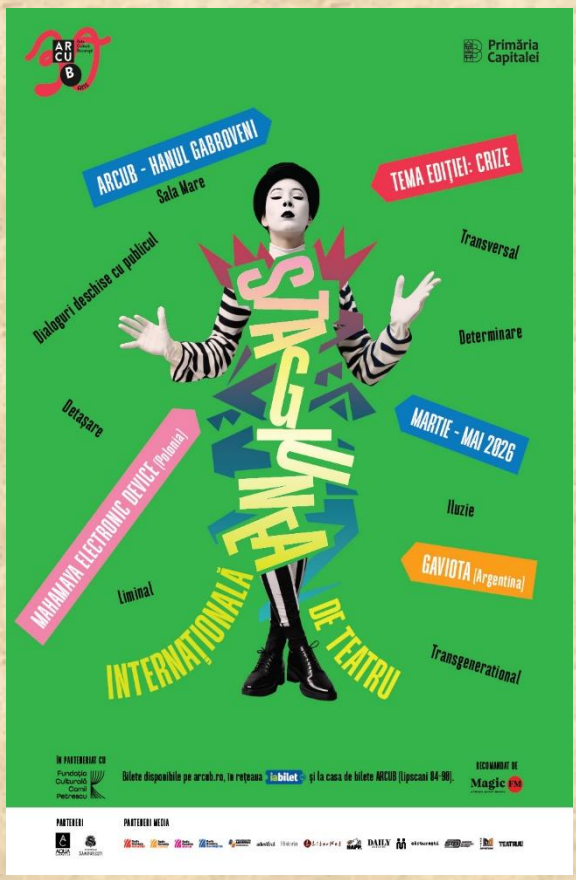
Laleaua galbenă

A înflorit laleaua galbenă, copilul îi vorbește ca la facerea lumii. O săgeată a pus la-ndoială toate lucrurile, pereții și fereastra își pierd conturul, masa și scaunele există doar prin contrast, o pasăre trece prin zăpada altei păsări. Cine bate-ntr-o aripă și-n numele cui gura-n reflux a fântânii?

.Constantin Oancă - Tecuci

*Comunicat de presă_*

De Ziua Femeii, „Gaviota / Pescărușul”, cu distribuție exclusiv feminină,deschide Stagiunea Internațională de Teatru ARCUB

Programul Artist to Artist debutează în această ediție și deschide seria dialogurilor între artiști români și internaționali.

Spectacolul „Gaviota”, în regia apreciatului creator argentinian Guillermo Cacace, prezent pe scenele unor festivaluri majore precum Wiener Festwochen, ajunge pentru prima dată în România și deschide Stagiunea Internațională de Teatru ARCUB 2026.

Cele două reprezentații vor avea loc pe 7 și 8 martie, ora 19:00, la Sala Mare – ARCUB, iar spectacolul din 8 martie va marca, în mod simbolic Ziua Internațională a Femeii, într-o montare în care pe scenă urcă exclusiv actrițe.

Un spectacol internațional, o distribuție integral feminină

Inspirat din universul lui Anton Pavlovici Cehov, „Gaviota” este o reinterpretare contemporană a „Pescărușului”, construită ca o experiență de proximitate, intensă și confesivă.

În această versiune, cinci actrițe – Paula Fernandez MBarak, Pilar Boyle, Muriel Sago, Marcela Guerty și Romina Padoan – interpretează toate personajele, feminine și masculine, propunând o rescriere scenică radicală a convenției teatrale.

Prezența exclusiv feminină nu este un gest demonstrativ, ci unul poetic și politic în același timp: vocile femeilor devin purtătoarele tuturor tensiunilor, dorințelor, eșecurilor și viselor din textul cehovian. În contextul reprezentației din 8 martie, spectacolul capătă o rezonanță suplimentară – o celebrare a forței, fragilității și complexității experienței feminine.

Despre fragilitate, criză și supraviețuire

„Gaviota” s-a născut în februarie 2020, chiar înainte de declanșarea pandemiei, iar timp de un an și jumătate repetițiile au avut loc online, într-o perioadă marcată de crize sanitare și geopolitice. Pentru Guillermo Cacace, montarea a fost o necesitate personală și artistică – un proiect esențial în parcursul său creator, o experiență pe care și-a dorit să o ducă la capăt indiferent de context. În această versiune, Masha devine centrul emoțional al spectacolului, privirea prin care sunt recompuse destinele frânte ale celorlalți. „Gaviota” explorează iubiri neîmplinite, visuri care se destramă și acumularea tăcută a durerii, într-un demers de esențializare care caută intensitatea prin

proximitate și șoaptă – teme ce răsună profund într-o lume aflată în permanentă criză.Un parcurs internațional remarcabil

Premiera a avut loc în februarie 2023, la Sala Apacheta din Buenos Aires. De atunci, „Gaviota” a fost invitat în numeroase festivaluri și spații de prestigiu din Europa și America, printre care Wiener Festwochen (Austria), Festival Santiago a Mil (Chile), Printemps des Comédiens (Franța), Noorderzon Arts Festival (Olanda), BAM – Brooklyn Academy of Music (New York, SUA) și importante scene din Spania. Prezența la București marchează prima întâlnire a spectacolului cu publicul din România.Seria de întâlniri Artist to Artist debutează cu Eugen Jebeleanu pe 7 martie

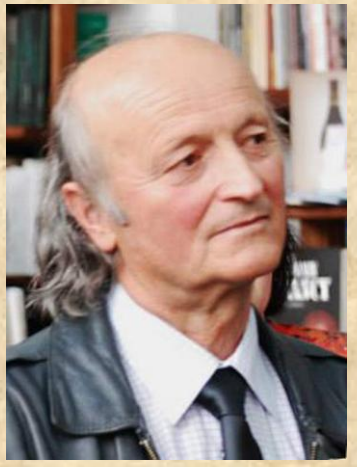
Pe 7 martie, după reprezentația spectacolului „Gaviota”, ARCUB inaugurează seria de întâlniri Artist to Artist, un format dedicat dialogului dintre creatori și public. Invitatul primei ediții este regizorul Eugen Jebeleanu, a cărui montare a piesei „Pescărușul” se află în repertoriul Teatrului Național din București.

Eugen Jebeleanu va intra în dialog cu echipa artistică a spectacolului „Gaviota”, într-o conversație despre reinterpretarea universului cehovian, despre criză, fragilitate și actualitate scenică. Întâlnirea deschide astfel un spațiu de reflecție între două viziuni regizorale asupra aceluiași text, în prezența publicului.

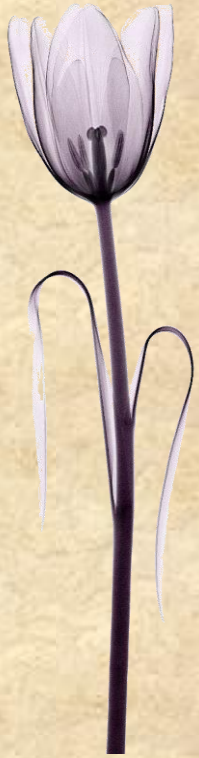
Deschiderea Stagiunii Internaționale de Teatru ARCUB 2026
Organizată de Primăria Municipiului București prin ARCUB – Centrul Cultural al Municipiului București, în parteneriat cu Fundația Culturală Camil Petrescu, Stagiunea Internațională de Teatru ARCUB 2026, curatoriată de Oana Borș și Ioana Anghel, continuă direcția începută anul trecut și propune o ediție construită în jurul temei Criză / Crize.
Proiectul este un demers care răspunde unei nevoi importante a publicului bucureștean: accesul la producții internaționale de succes, prezentate pe marile scene ale lumii. Prin alegerea spectacolului „Gaviota” ca deschidere – o montare apreciată în festivaluri de prestigiu – ARCUB își reafirmă misiunea de a aduce la București spectacole relevante pentru prezent și de a crea un spațiu viu de întâlnire între comunitate și teatrul contemporan internațional.

Nicolae Nicoară-Horia Versuri

„DE UNDE MĂ CUNOŞTI?!”
Ioan,1 43-51

Odată,
O singură dată,
Am rostit şi eu,
Neîncrezător,
Asemenea lui Natanael,
Venind către Iisus,
Aceste cuvinte:
„De unde mă cunoşti?!”
Şi din Ceasul acela
De taină
Întreaga Poezie
A lumii,
Cu înţelepciunea ei,
Ca un şarpe îmblânzit,
S-a cuibărit pentru totdeauna
În sufletul meu...
Cu siguranţă vă spun,
De atunci
Am început
Să simt,
Să văd
Şi
Să aud
Cuvântul...

ŞTIAM...

Ştiam că mă-ntrebaţi: *„Ce vorbe-s astea*
Pe care le tot spui pe la răscruci?
Tot mai tăcută-i şi puţină oastea
În bătălii pierdute când te duci...”

Nici eu nu ştiu, aşa îmi vin în minte
Cuvintele acestea, rând pe rând,
Lumina lor e-atâta de fierbinte,
Se va răci şi ea, cât de curând...

Odată m-am gândit să tac frumos,
Să mi le înfăşor ca pe-o mumie,
Aşa precum am scris- la ce folos
Atâta Vânt şi-atâta Poezie...

Dar mi-a venit de undeva Răspunsul
Şi de atunci tot curg ca un pârâu,
Nici eu nu-i ştiu prin lumea asta cursul,
Atâta doar, că nu mai are frâu...

APUSENII...

În noaptea asta m-am visat cu ei,
Cu Munţii mei, aceia de Acasă,
Erau mâhniţi puţin, tăcuţi şi grei
De Aurul şi-argintul ce-i apasă...

Şi-Acolo sus, pe vârfurile lor
Trecea un cal durut, fără stăpân,
Galopul lui era aşa uşor
Şi-amirosea prin Visul meu a fân...

Dar unde-i Călăreţul şi ce face?
E sub Gorun, sărmanul şi nu doarmeCine,
Doamne, nu mi-l lasă-n pace
De-i tulbură suspinul cu sudalme?!

Iar Celălalt, pe-un Deal de furci anume
Stă dezbrăcatul, pironit pe frig,
Şi Roata lui se-nvârte peste lume,
Prin Somnul meu am început să strig...
.....
În noaptea asta am vorbit cu ei,
Cu Munţii mei, rămaşi mereu Acasă,
Erau mâhniţi puţin, de gânduri grei
Din Ţara mea de piatră, preafrumoasă!

Nicolae Nicoară-Horia - Germania

Florica R. Cândea

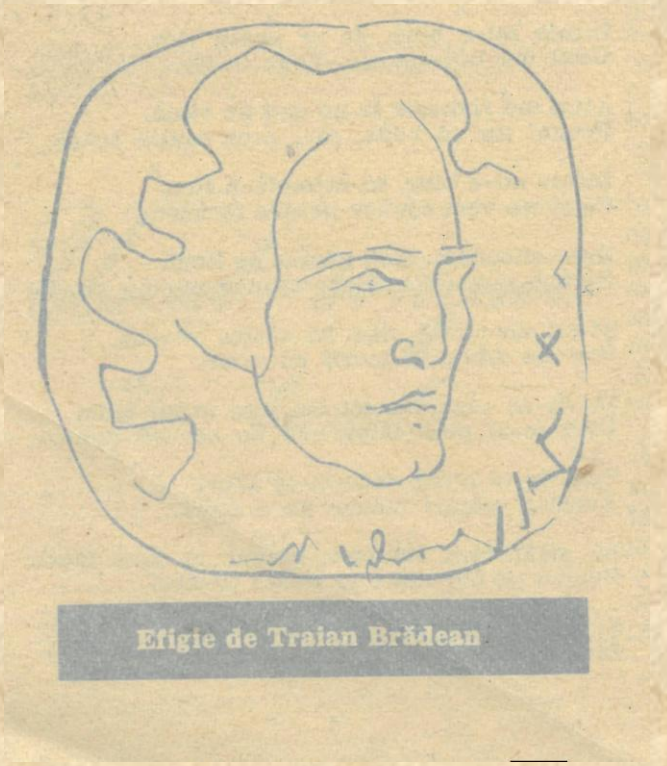
De ce scriu femeile -Timp și spațiu
Opera lui Mihai Eminescu ilustrată și de un arădean

Context: *Unul dintre cele mai plăcute lucruri la care să aspire creația omului este ilustrația de carte, îngemănată, desigur, de plăcerea literaturii* (William Moris).

Fiind o artă aplicată, ilustrația ocupă o poziție între literatură și plastică, aceasta având menirea de a completa conținutul unei cărți (cu precizarea că nu doar cărțile pentru copii suportă ilustrații). Termenul de *ilustrație* provine din limba latină, *illustro* și are semnificația de a lumina, a aprinde un anume context. Putem include, aici, și unele tablouri ori grafică însoțitoare într-un text ori unele secvențe ilustrative miniaturale sau chiar pictogramele și pictopoezia (care completează subiectul propus de un anume autor) și care au rolul de a suscita un oarecare interes. Aceste considerații cu privire la ceea ce numim *ilustrația* de carte vor duce considerabil la o ușoară narativitate și vor crea un simbol, o înțelegere lucidă și versatilă, plină de prospețime, abilitate emoțională (în urmărirea firului unei povestioare, schițe, poezii etc.).
În cazul unei cărți ilustrate, creioanele și pensulele se împrietenesc, astfel ca ele, cuvintele, să curgă lin prin ochii cititorilor. O carte ilustrată este rezultatul colaborării dintre autor și ilustrator (uneori, chiar și editura are încredințat acest rol). E foarte productiv și de apreciat faptul că se poate rezona, ca ilustrator, cu un anume autor, pentru că autorul are idiomul său asupra operei, iar ilustratorul poate, astfel, interveni, cu propria viziune. Și, astfel, cultura vizuală capătă un sens, când ilustrația domină fluxul paginilor.
Conținuturi: Grafica de carte (fie aceasta regăsită în toate timpurile) a avut un caracter decorativ -aplicativ și o dezvoltare, relativ importantă și la noi.
Cu siguranță, în arta grafică și în liniaritatea acesteia, într-o carte, ne referim aici, nu doar la creația eminesciană nevoie nemijlocită de participarea sufletului de artist, care să promoveze eleganța literară, pe de o parte, și expresia desenului, pe de altă parte. Fiind atât de bine cercetat și cunoscut în lume, Eminescu s-a bucurat de tușul, acuarela, crochiul plasticienilor, de pretutindeni, care au relevat și au combinat sintetic, mesajul și simbolul operei, restabilind efecte vizuale, aidoma.
După cum se poate observa și din imagologie, chipul lui Eminescu a stârnit interes și după moarte: portretul este efectuat la München (1890) de către Ștefan Luchian la aflarea morții lui Eminescu, după o imagine rămasă în memorie. Portretul se află în Colecția de Stampe a Bibliotecii Academiei Române, (credit foto) este realizat în creion negru pe hârtie filigran (cu două versuri atașate).
Textele literare ale lui Mihai Eminescu au stârnit imaginația artiștilor pentru care temele puse pe hârtia tiparului, au devenit un spațiu ideal pentru reprezentări vizuale. Creația eminesciană inspiră de peste o sută patruzeci de ani (ilustratori notorii au fost notați într-un volum cu titlul *Ecouri eminesciene în arta plastică, 1991, de Petre Popescu Gogan*).
Primul ilustrator al operei eminesciene a fost Leonard Salmen, grafician de origine poloneză (1895). Acesta a organizat și prima expoziție cu lucrări inspirate din poezia lui Eminescu la Galați (1909) ca un omagiu la împlinirea a douăzeci de ani de la moartea acestuia (lucrările au fost gândite și sub forma de cărți poștale-cartoline, în cărbune și sunt acum parte a unor colecții particulare).

Leonard Salmen a acceptat invitația Institului de Arte Grafice și Editură Minerva de a ilustra ediția Ion Scurtu (1910) a poeziilor eminesciene, Salmen fiind deja un ilustrator al altor scriitori români (și astfel se va alătura altor ilustratori cunoscuți pe atunci).
Mișu Teișanu a realizat o serie inedită de 22 de ilustrații pentru *Luceafărul* (cromolitografie, în stil Art Nouveau).
Ligia Macovei este recunoscută pentru abordarea consecventă a operelor (Călin, file din poveste, 1950, de exemplu) iar volumul de Poesii 1964, a fost ilustrat complet și a primit recunoaștere internațională (aceasta a ilustrat și din Tudor Arghezi).
Aurel Bordenache, pictor și gravor, a realizat 150 de desene în tuș pentru volumul de poezii din 1944 (Cartea Românească), și, conform memoriilor sale, ar fi fost rudă cu Mihai Eminescu.
Ary Murnu (Aristomene Murnu Gheorghiades, artist și machetator de cărți poștale, a creat 12 acuarele, apoi devenind cărți poștale pentru unele dintre cele mai cunoscute poezii eminesciene: Melancolie, Singurătate ,Pe lângă plopii fără soț, Luceafărul, Venere și Madonă, Făt Frumos din tei ș.a. (trebuie menționat că în anul 1928 volumul de *Poezii* a fost îngrijit de George Murnu, fratele pictorului iar mai apoi, Ion Lucian Murnu, fiu, a continuat aceste pasiuni). *Arborele Eminescu* (1967) a fost conceput de Aurel David, o stampă din Republica Moldova.
Numele arădeanului Traian Brădean este situat la un loc ales, foarte nimerit, alături de însemnați pictori ilustratori de care s-a bucurat creația eminesciană, spațiul acestui eseu nu ne-ar permite să așezăm aceste ilustrații ale tuturor, așa că ne vom rezuma a le aminti numele, ca un însemn al emoției și emilației vizuale:
Leonard Salmen, Constanța Abălașei, Mihai Cătruna, Mina Byk Wepper, Oscar Han, Florica C. Jebeleanu, Cornel Medrea, Th. Kiriakoff Suruceanu, Alexandru Tipoia, Vasile Dobrian, Alexandru Ciucurencu, Cornel Ressu, Mircea Bîscă, Florian Mureșianu, Theophille-Alexandru Steinen, Ligia Macovei, Sabin Bălașa, Marcel Olinescu, Pamphil Polonic, Ary Murnu, Mișu Teișanu, Gh. Petrașcu, Mihai Boitoru, Angela Pașca, Bardocz Trsar, Ludovic Marijon, Aurel Bordenache, Igor Vieru, Vanda Mihuleac, Petre Vulcănescu, Francisc Șirato, Marcel Olinescu, Cela Neamțu, Ion Georgescu ș.a.

Efigie de Traian Brădean

Arădeanul Traian Brădean (n.1927, Comlăuș, Arad-2013, București), a fost un pictor și desenator român, cadru didactic universitar, înscris, datorită creației artistice și al palmaresului, în galeria desenatorilor moderni (Camil Ressu Iosif Iser, N. Tonitza, Th. Pallady, Nicolae Steriadi ș.a.). Încă de la vârsta de 19 ani, Traian Brădean a scos la iveală (1946) un *Caiet de desen* prin care a interpretat, în viziuni proprii,arta exprimării din culoare și desen. Cele zece galerii de expoziții personale răsifate pe ani (1957-2007) atestă o apartenență la arta contemporană. Numele lui Traian Brădean se leagă și de Arta monumentală (e vorba de decorația murală a Teatrului Național București și de la Metrou, București). Palmaresului pictural al arădeanului Traian Brădean i se adaugă câteva portrete dar și peisajul uman al priveliștilor (exprimările lui Traian Brădean fiind resimțite printr-un parcurs descriptiv cultivat cu talent și simțire, ferite de inutile observații și exprimări grave). În opera plastică a lui Traian Brădean se resimte influența lui Alexandru Ciucurencu (la clasa căruia a absolvit Universitatea de Artă Națională, 1956).

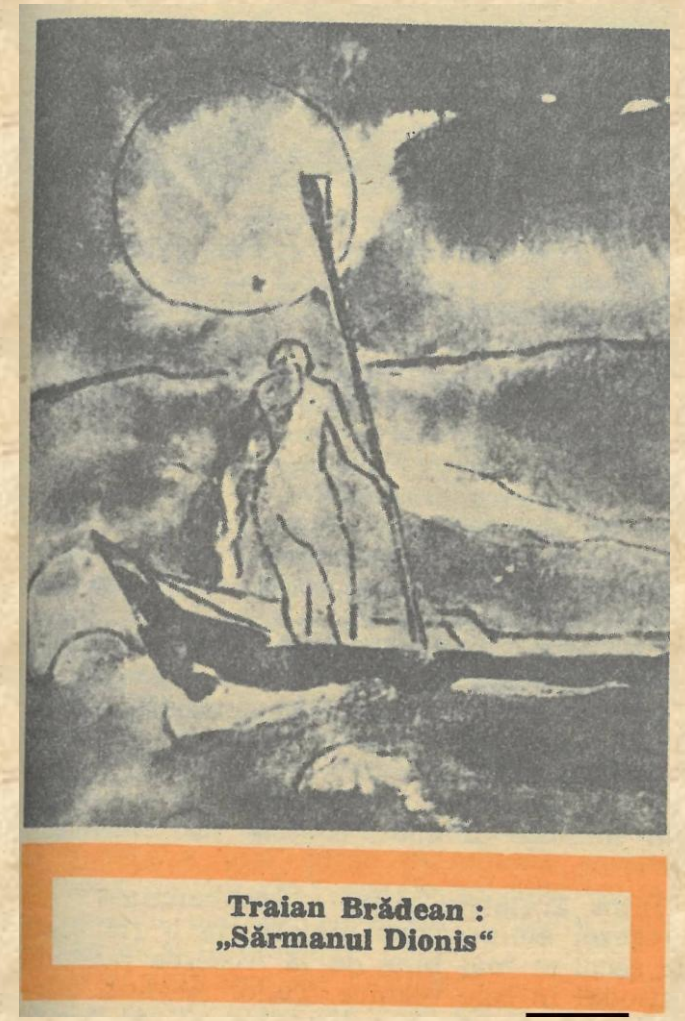
Traian Brădean a fost un fin ilustrator de carte, ilustrând peste 20 de volume, acesta crezând în posibilitățile formative ale desenului, ca formă acuareliată). Acest crez artistic se va dovedi într-o gamă aleasă a ilustrațiilor de carte din opera lui Eminescu (în tonuri de tuș ori cărbune), lirica acestuia devenind vizibilă. Dintre cărțile ilustrate se cuvin a fi menționate: Povestiri din anii grei (1952, A.G.Vaida; Alei codrule, D.Almaș, 1956; Mihail Eminescu, Proză literară, 1965; Ioan Slavici, Moara cu noroc, 1974; Alexandru Sahia, Întoarcerea tatii din război, 1975 ș.a. A realizat o schiță de portret pentru scriitorul Titus Popovici.

O mărturie frapează și astăzi (2006): *De fapt eu nici nu mă consider pictor,* fapt ce ne duce ades, cu gândul că, ilustrul artist își proteja emoția în favoarea fervorii exprimării și a cristalinelor accente de sinceritate, din vremea desăvârșită a afirmării sale .

Pictor, grafician, desenator, ilustrator, Traian Brădean se înscrie pe linia modernismului mentorului său, Ciucurencu, dovadă fiind un Autoportret ca un AlterEgo (1954) extras din morfologia desenului creat(iv)or de netăgăduit. Rămân, ca niște cuvinte de ordine, ilustrațiile desprinse din opera lui Mihai Eminescu, cu ochi impresiv și aplecări sublime, artistul refuzând orice impuls calofil întru stăpânirea tehnicii autenticului.

Concluzii:

Creația eminesciană a inspirat peste 140 de ani și este de știut că toate edițiile *Poezii* (Prefață, Titu Maiorescu) conțin în fața Paginii de titlu o filă cu o reproducere a portretului miniatural al lui Mihai Eminescu, 1878, București, atelier, Frantz Duschek. Se cuvine a nu se uita și operele altor artiști, desenatori, portretiști sculptori (care au ilustrat un mare poet trecut în universalitate) prin portrete, busturi, statui (Dimitrie Paciurea, Pavel Mercea, Ștefan Luchian, Sabin Bălașa, Constantin Jiquidi ș.a.). Ilustratorii creației eminesciene au dovedit o unică simțire, aceea de a da și o formă estetic-fizică unor imagini mentale (imaginate și situate între vis și realitate la Mihai Eminescu), rezonând astfel, nu numai ideatic, ci și ilustratoriu. De fapt, creațiile lui Mihai Eminescu sunt cele mai ilustrate texte din istoria literaturii române. Desenele lui Leonard Salmen sunt primele desene de atmosferă (și au circulat ca și cartoline în toată țara și străinătate), astfel,de la cuvânt la reprezentare grafică, asistăm la creații demne de luat în seamă (de atunci și pînă acum).

Traian Brădean :
„Sărmanul Dionis“

Surse bibliografice:

Petre Popescu Gogan, Ecouri eminesciene în arta plastică, București, 1989
Almanah Luceafărul, 1989
Constantin Prut, Dicționar de artă modernă, 1982, Editura Albatros

Explicații imagologie: Traian Brădean, coperte de carte

Florica R. Cândea, UZPR, Filiala Arad

ROXANA RĂCOREANU LUPOAE - Versuri

Îndrazneala

De ai putea...
Sărută-mi ușor cel mai frumos gând
Ce-mi trece prin minte
Și lasă-mă, apoi, să contemplu la el
De drag ce-mi este,
Căci vei fi ultimul ce a îndrăznit să se mai apropie atât de mult de mine,
Dărâmând zidul prezent dar nevăzut dinaintea simțurilor mele.
Voi reține-n inimă această îndrăzneală,
Ce va apărea mereu să mă uimească sau să-mi vindece rănile,
La fel de așteptată ca și o bobiță de rouă,
Pe buzele-mi uscate și însetate,
Atunci când nu sunt fericită
Ori când nu plouă.

Opțiune

Am vrut să vezi cum este.
Ți-am scrijelit pe piele temeri, frământări
Şi dorurile toate.
Am vrut să îmi opresc doar zâmbetul şăgalnic.
Te-ai speriat

Căci rana, de-a pururi, ți-a rămas deschisă,
Tot amintind neliniștea unei clipite.
Am vrut chiar să-mi acopăr c-un zâmbet lacrima ce cade.
Şi-am reuşit...
Am reușit o mască să mi-o așez pe față.

Cine sunt eu?

Cine sunt eu să cred că pot fi
tot ceea ce nici alții nu pot gândi,
că aș fi în stare
să desfac cerul tău în două,
apoi să-ți pătrund în minte și în suflet fără o operație nouă,
ci doar prin cuvinte bine alese și gândite,
ori doar prin sentimente profund simțite,
ori prin tot ce pot fi eu,
invitându-te în Universul meu?
Cine sunt eu?

Iluzie

Tu, ca un puf de păpădie a veșnicei iubiri, ești dor nestins.
Te-mprăștii împrejuru-mi și-n mine cuprinzi tot.
Îmi naufragiezi prin gânduri,
Mi te așterni pe vers
Și muști profund din mine c-o foame ca de lup.
Îți urmăresc parcursul,
O fac de dragul tău.
De nu-mi ești tu aproape,
în gând te recompun mereu.

.***ROXANA RĂCOREANU LUPOAE - Galați***

Adrian Grauenfels

Medi, MADI și Darie

Sandu Darie (cunoscut și sub numele de Sandú Darié Laver) s-a născut în 1908 în România și este cunoscut pentru neo-constructivismul și arta cinetică.

Sandu Darie a crescut în Franța și a fost format inițial ca avocat, iar în 1941 s-a mutat la Havana, luând naționalitatea cubaneză. Pictor abstract din 1946, a făcut parte din mișcarea neo-constructivistă sud-americană. În compozițiile sale predomina triunghiul în combinație cu liniile verticale și orizontale. De asemenea, a folosit panouri mobile interschimbabile. A avut contacte cu avangarda românească (în special cu poetul **Stephan Roll și cu soția sa, pictorița Medi W. Dinu**) și, în cele din urmă, s-a apucat de pictură. După perioada petrecută la Paris, în 1941 s-a stabilit la Havana, unde avea să și moară. În 1946, se alătură grupului latino-american de artă abstractă geometrică Madí. Mai târziu, a fost membru al grupului Diez Pintores Concretos.

Muzeul Național Havana

Lucrările sale evocă principiile de bază ale artei concrete, o combinație de planuri, culori primare și forme fuzionate cu rigoarea geometrică stimulată de neoplasticismul lui Piet Mondrian. Lucrările sale cele mai inovatoare includ pânze de formă neregulată și structuri cu părți mobile, conotând principiile mișcării latino-americane **MADÍ,** care dorea să se rupă de pictura tradițională și să se concentreze pe realitatea concretă și fizică a artei. Daríe a fost preocupat în mod constant de spațiu, lumină și culoare, precum și de participarea spectatorului la mișcarea, perspectiva și mișcarea operelor sale.

Născut în România în 1908, din părinți evrei, Darie s-a format inițial ca avocat la București. Pe fondul instabilității politice crescânde și a influenței staliniste, Darie a emigrat la Paris în anii 1930 și a devenit parte a primului val de membri literari și artistici ai diasporei avangardiste românești. Acolo, a socializat alături de cercul de scriitori și artiști români (Brâncuși, Tzara, Brauner și Luca, printre alții), până în 1941, când emigrează în America, alegând Cuba ca destinație finală. Odată ajuns în Cuba, s-a impus ca artist cu un puternic accent pe abstracția geometrică. După prima sa expoziție personală la New York, la galeria Carlebach, recenzată în NYT de Stuart Preston, a inițiat o corespondență cu mișcarea argentiniană de artă concretă, făcând schimb de idei și participând la manifestul lor concret din 1951. În același an, a participat la o expoziție de grup la galeria Rose Fried, alături de Mondrian, Delauney, Vantongerloo și Albers. A reprezentat Cuba la cea de-a II-a ediție a Bienalei de la São Paulo din 1953 și a făcut parte din manifestul cubanez Concrete în cadrul expoziției grupului celor 10 din Havana din 1958. Denumit "profetul Concretismului" de către colegii săi pictori, Darie a condus mișcarea cubaneză de artă concretă dincolo de sfera locală, pentru a atrage o atenție internațională mai largă. Sandu Darie a murit la 2 septembrie 1991 în Havana, Cuba.

Cercetări

O scrisoare de la Pista Benedict

Sa-ți spun drept, nu pot sa-ți indic o carte sau o sursa cu titlul **Sandu Darie**, pentru ca nu există așa ceva. Despre el nu s-a scris direct. În cercurile artistice de avangardă, era cunoscut ca The Cuban Jewish Artist. Nenorocul lui a fost ca, după 1959 (deci după revoluția cubană) toata activitatea artistică cubaneza a fost trecuta sub tăcere. Cei care mai știau ceva despre unii artiști cubanezi, erau numai critici din blocul socialist care nu scriau mult și, oricum, nu aveau acces sau credibilitate pe arena artistică vestică. Mai mult, Sandu Darie, nu a fost printre artiștii favorizați si încurajați de guvernul Fidel Castro cu toate că nu au putut să nu-i expună opera în muzeul national. Asta este de fapt semnătura importanței lui artistice. Este de înțeles de ce numele lui apare numai "incidental" in legătură cu curentul MADI.
(Se crede ca numele este o prescurtare de la *Materialism Dialectic*). Cu asemenea bagaj ideologic, este firesc că, criticii occidentali nu-i acordă importanța care i se cuvine.
Eu am aflat despre el citind despre curentele artistice care au fost contemporane cu Constantin Antonovici și care s-ar fi putut sa-l influențeze. Este foarte posibil ca el sa fi venit în contact cu artiști adepți ai mișcării MADI , care, cu toate ca a fost lansata la Buenos Aires, avea un sediu la Paris în Montparnasse, pe când Antonovici lucra ucenic la Brâncuși. De fapt, unele din lucrările lui, cum ar fi Pythagoras, au ceva din semnătura abstracta a curentu-lui MADI (linii drepte, forme geometrice etc).

DARIE La muzeul național HAVANA

Lucrările acestui artist fac parte din expoziția permanentă a Muzeului Național de Arte Frumoase din Havana. O expoziție omagială interesantă a fost deschisă recent la această instituție, motivată de o cercetare asupra creatorului realizată recent de specialistul muzeului. Expoziția cuprinde aproape 40 de piese, majoritatea aparținând colecției muzeului.

În expoziție se remarcă tablouri, structuri transformabile, ansambluri metalice și câteva machete la scară de proiecte ambientale și arhitecturale spațiale, o importantă linie de lucru dezvoltată de român încă din 1960. Proiecția filmului Cosmorama, un experiment audio-vizual realizat împreună cu cineastul Enrique Pineda Barnet în 1966, confirmă statura acestui artist neliniștit care și-a lăsat amprenta adânc în arta cubaneză. Participarea lui Darie la unele expoziții alături de membrii grupului MADI confirmă anvergura internațională a operei sale. Această referință este menționată de cunoscutul critic de artă Frank Popper în cartea sa "Birth of Kinetic Art": The Image in Visual Arts after 1860 (Imaginea în artele vizuale după 1860). Sandu Darie este unul dintre inițiatorii așa-numitei *"arte luminoase a mediului", alături de Yaacov Agam, Nicolas Shöfer și Victor Vasarely.* Expoziția colectivă Art-Light-Art, organizată în 1966 de Popper însuși și Jan Leering la muzeul din Eindhoven, în Olanda, este una dintre cele mai remarcabile din CV-ul său. Mai recent, muzeul Reina Sofía din Spania a inclus unele dintre lucrările sale în expoziția *Los cinéticos (Cineticienii).*

Când a sosit în Cuba, în prima jumătate a secolului XX, Sandi cunoștea deja structuralismul și constructivismul din cadrul mișcării abstracționiste concrete. El a fost adesea în contact cu exponenți ai acestui curent din America de Sud. O altă referință pentru el a fost neoplasticismul lui Piet Mondrian și viziunea formală a lui Fritz Gladner, deși Sandu preia esența canonului neoplasticist pentru a-și dezvolta arta bazată pe culorile primare.
După perioada abstractă lirică și expoziția personală din 1949, inițiază în 1956 așa-numitele structuri transformabile; experimente neîncetate în domeniul cineticii unde a inclus proiectoare, fotografie, magnetofoane și filtre, o linie de lucru legată practic de efectele asupra mediului social.

În 1960 a făcut parte din grupul celor Zece pictori de TOP. Pedro de Oraá, un alt membru al grupului, pictor, poet și critic de artă, s-a exprimat:

"Sandu Darie s-a remarcat prin îndrăzneala sa conceptuală, a fost un creator de avangardă. Ideea de socializare a artei plastice se învârtea în jurul postulatelor lui Vasarely, preocupat de rolul social al artistului și de accesul majorității cetățenilor la artă. Hărnicia lui Darie este un răspuns eficient la materializarea acestei idei și o negare viguroasă a stigmatului asupra artei abstracte de a fi evazionistă și străină de orice funcție socială. Aspectul său geometric este cel mai bine adaptat la mediul urban; amplasarea lucrărilor sale tridimensionale este impregnată de convingerea funcției sale sociale, iar acesta este spiritul său și excepția moștenirii sale."

În structurile sale mobile și transformabile, Darie introduce ideea rolului principal al receptorului în co-realizarea și încheierea lucrării, - numită de teoria artei opera deschisă -.
El evită pictura de tradiționala de observație pasivă și îi induce pe spectatori să ia parte la modificarea elementelor compoziționale. Pictura-obiect sau arta obiectuală, are un pronunțat caracter ludic, deschis recreării colective.

În construcțiile lui Sandu Darie nu au existat limite în ceea ce privește împletirea formelor cu mișcarea. El s-a preocupat de spațiu, lumină și culoare, pe care le-a îmbinat cu simț inovator și ample experimente. Piesele sale erau guvernate de o structură obiectivă bazată pe forme pure și cinetism.

Elsa Vega Dopico, curatorul expoziției, îl menționează pe Sandu Darie în catalogul *El infinito no marca el limite* (Infinitul nu marchează limita): "influența sa transcende momentul istoric în care a trăit, iar numele său este o referință obligatorie în cadrul istoriografiei artei cubaneze. A constrânge o definiție, limitată la incursiunea sa în orice formă de expresie artistică, este o sarcină foarte dificilă, ca să nu spunem imposibilă... Limite sau granițe nu au existat niciodată pentru acest artist, totul era posibil de realizat cu dorință și imaginație".

Darie a fost membru de onoare al Academiei de Arte Frumoase din Haga, Olanda, și a primit distincția culturii naționale a Cubei în 1981.

Adrian Grauenfels – Editura Saga, Israel

Lidia Popa - Versuri

Miezul cuantic

Ai mai trăit senzația de vertij al unei hore
de fete tinere într-o noapte de Sânziene?
Tot așa este și cu miezul ăsta cuantic.

Dintr-o dată realizezi că centrul universului
este plasmă ce leagă literele din cuvântul iubire
de noi cei ce trudim să dăm o explicație luminii,

metafizica desăvârșirii.

De-ar fi să știu

De-ar fi să știu că mor ca mâine
Ti-aș scrie doar răvașe de iubire
Și o coroană de flori aș împleti
Cu margarete ce-am cusut pe ii.

Dar cum nu știu când soarele apune
Și firmamentul îl stinge în astă lume
Mă mulțumesc să știu că de Rusalii
Ne vom privi chipul aievea prin vitralii.

Vom depăna din amintiri povești
Despre crăiesele trăirilor lumești
Ce ne-au clădit ca oameni bun la sfat
Cu dragi eroi din basme de-altădat.

De-ar fi să știu ți-aș dărui maci de iubire
Să mă cuprinzi cu zori târzii de fericire.

Femeie

Femeie ești mai mult decât acea eroare
a unui status lasciv de nepăsare
al omului ce vrea să îți sfioare candoarea
ca o rugăciune trecătoare.

Ești muza poeților în nopțile lungi de vară
când stele se oglindesc în lacuri cu plopii într-o serenadă.
Ești cântul din crâng și odihna gândului
când soarele sărută cu ochii de foc liniștea amurgului.

Cei ce iubesc

Acei ce iubesc aparțin gândului ca o cămașă de in,
cu sufletul lor atât de încăpător de frumusețe,
cu idei șifonate de un destin uneori crud,
alteori ca un zbor fără aripi, prea jos, prea târziu.

Acei ce iubesc sunt vrednici căutători de comori,
prin luncile înverzite unde sunetele ciocârliei
sunt tălmăcite în doine cu triluri șoptite în amiezi
și un pas de doi ca o unduire de lanuri pârguite.

Acei ce iubesc, iubesc fără sâmbrie, ca o trăire.

Lidia Popa – Roma, Italia

Smaranda Kafka,
SUB SEMNUL LUPULUI ALB

CUVÂNTUL EDITORULUI:

O frescă vie și polifonică a României anilor ’80

Cu fiecare carte nouă, Smaranda Kafka își reafirmă darul rar de a transfigura trecutul într-un text literar de forță și sensibilitate, în care memoria devine nu

doar un rezervor de amintiri, ci și un filtru afectiv și moral al prezentului. După romanul confesiv ABC-ul unei vieți, cu valențe autobiografice evidente, și după incursiunile ficționale din Bumerangul, Alb și negru, la voia destinului sau Layers upon Layers, autoarea se întoarce în forță cu un roman care impune de la primele pagini: Sub semnul lupului alb.

Cartea, o cronică amară a epocii ceaușiste, este radiografia lucidă, dureroasă și vibrantă a unei generații prinse în plasa unui sistem absurd, ale cărui efecte se simt până azi. Silvana, protagonista romanului este o tânără absolventă a unei facultăți de prestigiu din București, care, în ciuda rezultatelor excelente, este împiedicată de o legislație a constrângerilor să ocupe un post în capitală. Lipsa unui buletin de București devine, în logica absurdului birocratic, o condamnare la exil profesional. Cu o resemnare amară, dar și cu o forță de a merge mai departe, Silvana acceptă postul oferit „în provincie” și își începe viața adultă într-o lume plină de lipsuri, tensiuni și compromisuri.

În acest roman, Kafka reușește performanța de a crea o frescă vie și polifonică a României anilor ’80, când criza economică și opresiunea ideologică ajunseseră la apogeu. Lectura este o coborâre în infernal cotidian al acelor ani: lipsa alimentelor, frigul din locuințe și școli, cozile nesfârșite, frica endemică de a vorbi liber, umilințele de zi cu zi trăite de profesori, elevi, părinți, dar și de funcționarii sau muncitorii de rând.

În paginile cărții regăsim o galerie de personaje verosimile, creionate cu finețe și realism. Nu există figuri idealizate sau monolitice. Chiar și cei care aparțin aparatului ideologic – precum tovarășa profesoară Svoboda – sunt descriși cu nuanță, cu o umanitate care evită clivajele simpliste între „buni” și „răi”. Este o lume a griurilor, în care fiecare își negociază zilnic demnitatea și supraviețuirea. Dincolo de valoarea sa documentară,Sub semnul lupului alb este și o opera literară bine structurată, cu un ritm narativ alert, dialoguri naturale și descrieri atmosferice memorabile. Limbajul este viu, autentic, adesea impregnat de expresii populare și fraze savuroase, care redau coloratura regională și specificul epocii. Alternanța între scenele de viață cotidiană și comentariul discret, dar tăios, al naratorului conferă romanului o dimensiune satirică bine dozată. Titlul romanului funcționează ca un simbol cu multiple straturi. Lupul cel alb poate fi interpretat ca o figură mitologică protectoare, dar și ca un simbol al izgonirii, al alterității, al luptei interioare pentru păstrarea identității în fața dezumanizării. Sub acest „semn” trăiesc personajele romanului: nu ca niște învinși, ci ca niște supraviețuitori care, în ciuda neputințelor, se agățau de speranță, de umor, de gesturile mici ale solidarității cotidiene.

Importanța acestei cărți în peisaju literar contemporan este cu atât mai mare cu cât vine din partea unei autoare stabilite de ani buni în Australia. De acolo, din depărtarea geografică, Smaranda Kafka scrie cu o claritate emoțională tulburătoare despre Transilvania natală și România comunistă. Nu e vorba de nostalgie, ci de o iubire lucidă, care nu uită nimic și nu iartă ușor, dar care încearcă să înțeleagă. În felul ei, autoarea scrie nu doar pentru sine sau pentru cititorii de azi, ci și pentru cei care nu au avut glas atunci. Scrie pentru memo-ria colectivă, dar și pentru vindecarea unei conștiințe încă marcate de traumele trecutului.
Sub semnul lupului alb este o carte care merită citită nu doar pentru valoarea ei literară, ci și pentru onestitatea cu care înfruntă trecutul. Este un roman ce poate sta alături de alte opere importante ale literaturii postcomuniste, fără să fie tributar clișeelor sau patetismului.

Prin vocea Smarandei Kafka, literatura română recuperează nu doar o pagină de istorie recentă, ci și o voce autentică, matură, care merită să fie ascultată.

Vasile Poenaru

Fragment din romanul ,,**Sub semnul lupului alb**”

De Paști, bătutul toacei în Țara Moților.

,,Pierdută în amintiri, Silvana nu-l bagă în seamă.

-Când asculți toaca, uiți de tine, simți, cum să-ți spun? E ca o magie. Sunetele ei te înalță spre casa cerească. Când bătutul se oprește, peste tot plaiul se lasă o liniște de cleștar. Toată firea încremenește.

– Hmm.

- Pentru mine era ca un vis. Mă simțeam o alta. Mai bună. Eram gata să-i ierți pe toți care mi-au păcătuit…

-Oh, Silvana!!! Nu te recunosc

-Sincer. Sunetele toacei care cheamă lumea la vecernie, n-o să le pot uita niciodată, șoptit ea visătoare, cu privirile pierdute deasupra culmilor împădurite. Dragoș se uită la ea, cu drag. Tânăra oftă ușor și continuă:

- Numa’ imaginează-ți. La început se aude o singură bătaie. Pac. E o lovitură ușoară, timidă, ca și cum ciocănelul de lemn vrea doar să mângâie toaca. Pac. Sunetul e sfios și totuși miraculous. Are putere. Se răspândește până departe pe vale. Pac. Îl auzi cum cade în apa Crișului pe colțuri de stâncă. Cum împins de șuvoaie coboară în aval. Cum dă de pietre albe, rotunjite de vânturi și ploi. Cum sare în sus, apoi apoi să cadă pe mușchii mustind a apă de unde alunecă din nou în râu. Nu are timp să se dezmeticiască că e înhățat pe neașteptate de curenți puternici și împins drept în bulboana de la cotitură. Vârtejul îl prinde, îl sucește, îl răsucește, îl trage în întunecimea adâncului, îl aruncă dintr-o parte într-alta, ca apoi, sătul de joacă, să îl azvârle cu putere la suprafață unde ametit de sclipirea solzilor argintii ale bancurilor de păstrăvi care trec în goană de-a lungul vadului, se izbește neputincios de malurile stâncoase.

Puterea impactului îl împinge în mijlocul albiei și… ca și cum ar vrea să-i vină în ajutor, să-i spună că nu e singur, se aude din nou, toaca de la biserică. De data asta două bătăi. Pac. Pac. Se aude foșnetul frunzelor, liniștea și din nou, toaca.

Pac pac pac. Ciocănelul de lemn bate de trei ori. Lovește cu forță mărită. Sunetele se ridică. Se împrăștie. Se aud departe. Tot mai departe. Oamenii se opresc din lucru. Își fac cruce. În ocoluri vitele își încetinesc rumegatul. În păduri, fiarele își lasă prada din ghiare. Lupii, cu corpul rigid, își ridică boturile în sus, adulmecă aerul. Ascultă. Atenți. Nu e cornul vânătorului. E ceva nou. Așteaptă încordanți.

Toaca se aude din nou: Pac. Pac. Pac. Pac. Pac. Pac. Pac.

Bătăile sunt rapide. Ritmic. Sunetele explosive se prăvălesc ca o avalanșă peste vale.

Nu știu alții cum simt, dar pe mine mă copleșesc.

Dragoș îi aruncă o privire. O admira. Silvana nu-l băgă în seamă. Părea pierdută în reveria amintirilor.

-Uite și acum când îți povestesc, inima îmi bate mai tare.

Când toaca se bate a treia oară, ritmul loviturilor se intensifică. Devin atât de rapide că nu le mai ții numărătoarea. Sunetele sunt puternice. Sunt pline de pasiune. Se împletesc într-o forță de netăgăduit ce manifestă legătura între noi și ceruri. Iar când încetinesc Pac... Pac... Pac... ultima bătaie, Pac ... se prelinge prin tine în pământ. Maica Ielița, bunica mea, când auzea că se bate toaca, indiferent de ce făcea, se oprea. Își făcea cruce. Mă punea și pe mine să fac la fel. Îți dai seama, cum eram eu de mică și de neastâmpărată, numai de așa ceva nu aveam chef. Auzi tu, să mă opresc din joacă. Buna, blânda mea Bună, mă pocnea peste cap. Mă răzvrăteam. Mai primeam una. Nimeni nu-mi lua apărarea. Mă smiorcăiam. Deageaba.

–Și?

-Și ce ? Tu nu mai știi cum se făcea ordine cu noi, copiii? Ce negocieri? Explicații? Lămuriri? Nu, dragă. Scurt și la subiect. Așa că până la urmă, tot făceam cum zicea ea.”

Smaranda Kafka* – *Australia

Carina A. Baba

Lanțul culturii:
legături Interculturale între lirica română și arta nordică

În universul culturii, nimic nu este izolat. Există o geometrie subtilă a întâlnirilor care demonstrează că, într-adevăr, „toate lucrurile lucrează împreună”. Ceea ce pare la prima vedere o simplă coincidență între poezia românească de secol XIX și grafica finlandeză contemporană se dovedește a fi, la o analiză atentă, o verigă esențială într-un lanț de ecouri interculturale ce vibrează și astăzi, în 2026.

Antero Olin (n. 1948) este unul dintre cei mai rafinați graficieni și maeștri ai gravurii din Finlanda. Artist nomad în spirit, Olin și-a împărțit activitatea între Helsinki, Budapesta și Roma, devenind o figură centrală în arta grafică europeană. Importanța sa rezidă în capacitatea rară de a „citi” arhitectura invizibilă a textului literar și de a o ancora în linii și contraste vizuale. Pentru cultura europeană, Olin reprezintă puntea de legătură dintre rigoarea conceptuală nordică și sensibilitatea poetică universală.

Mihai Eminescu, cunoscut și apreciat atât pentru poezie, proză, teatru, cât și pentru publicistică, a scris un ciclu de sonete, autentice bijuterii lirice, care au inspirat arta lui Antero Olin. Sonetul, prin structura sa fixă de 14 versuri, impune o disciplină matematică a emoției. Știm despre sonetele eminesciene că ele condensează temele mari ale existenței: timpul care trece necruțător (Trecut-au anii...), izolarea genială și melancolia profundă. Această rigoare structurală a atras privirea lui Olin, care a văzut în poemele lui Eminescu nu doar cuvinte, ci spații grafice ce așteptau să fie explorate.

În toamna anului 2008, Bucureștiul a găzduit un eveniment inedit: expoziția de grafică a lui Antero Olin, organizată la Galeriile Fundației Naționale pentru Știință și Artă. Sub coordonarea graficianului român Mircia Dumitrescu, Olin a prezentat un ciclu de lucrări inspirate direct de sonetele eminesciene. De ce a fost acest moment crucial? Pentru că a oferit o perspectivă exterioară, nordică, asupra geniului național român. Olin nu a ilustrat versurile, ci a tradus vizual „singurătatea” și „geniul morții” din sonete (precum Sonetele 9, 10 sau 52), demonstrând că Eminescu poate fi înțeles perfect prin linii de gravură fină, chiar și de cineva care nu îi vorbește limba.

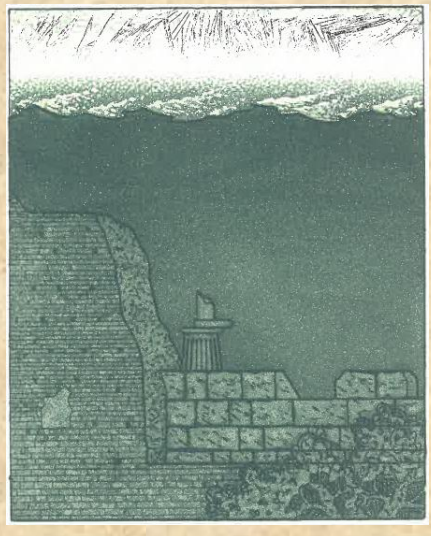
O verigă fundamentală în dialogul cultural româno-finlandez o reprezintă publicarea, în anul 2008, a volumului de colecție intitulat „Sonete”, semnat de Mihai Eminescu. Apărută sub egida prestigioasei Edituri a Fundației Naționale pentru Știință și Artă (FNSA) din București, această ediție bibliofilă a beneficiat de girul academicianului Eugen Simion, care a coordonat proiectul în calitate de îngrijitor de ediție. Valoarea patrimonială a volumului este dublată de prezența unor printuri originale, sub formă de gravuri, realizate special pentru acest demers de către artistul finlandez Antero Olin. Această colaborare simbolică între autoritatea critică a lui Eugen Simion și viziunea plastică a lui Olin transformă volumul într-un obiect de artă totală, în

care rigoarea sonetului eminescian își găsește un corespondent vizual pe măsură în precizia graficii nordice.

„Het Meer”: o altă verigă, de data aceasta – olandeză, din 2002. Lanțul cultural nu se oprește la granițele Finlandei. Profesorul olandez Fokko Dijkstra a adăugat o „za” fundamentală încă din aprilie 2002, prin traducerea poemului „Lacul” în limba olandeză. Deși „Lacul” nu este un sonet, el reprezintă esența lirismului eminescian, iar versiunea lui Fokko Dijkstra a facilitat circulația spiritului românesc în spațiul european: „'t Blauwe meer, omzoomd met bomen / en bezaaid met waterlelies, / klotst in zachte, witte cirkels / tegen 'n aangemeerde vlet.” Această traducere, publicată pe platforma chain.eu, arată că admirația pentru Eminescu este un proces continuu, alimentat de mentori culturali precum Fokko Dijkstra.

„Searching for Sampo”. Sampo – un simbol al abundenței, norocului, dar și al echilibrului care susține lumea și o face să funcționeze în armonie. De asemenea, poate fi considerat simbol al cunoașterii - adevărata moară magică ce produce bogăție spirituală ori simbol al efortului continuu de a găsi soluții noi, de a lega culturi diferite și de a atinge excelența. În august 2010, acest flux de energii culturale a căpătat o formă educațională prin cursul Comenius „Searching for Sampo”, desfășurat în Finlanda și Estonia. Proiectul a adus împreună profesori din 14 țări europene, inclusiv profesori români dornici să exploreze patrimoniul cultural european ca resursă de învățare. Printre participanții de atunci s-au legat conexiuni umane și profesionale care sfidează distanța geografică.

Din această experiență s-a născut o rețea de „zale” umane — profesori care au purtat spiritul locului și ecourile lui Eminescu înapoi în sălile lor de clasă, transformând un simplu curs într-o legătură culturală pe viață, dovadă anul 2026: continuitatea lanțului. În 2026, legătura dintre Antero Olin și Mihai Eminescu este mai relevantă ca niciodată. Prin intermediul platformei chain.eu și prin eforturile neobosite ale lui Fokko Dijkstra, acest „lanț al patrimoniului cultural” rămâne activ. Faptul că un profesor olandez publică despre un artist finlandez și un poet român chiar de Ziua Culturii Naționale a României nu este doar un act de politețe academică, ci o dovadă că suntem parte dintr-un întreg. Suntem, fiecare dintre noi — graficianul, poetul, traducătorul, profesorul participant la proiectul din 2010 și cititorul de azi — mici verigi care mențin viu acest dialog european.

În acest peisaj, Eminescu nu mai este doar un poet al românilor, ci o voce universală care, prin mâna lui Olin și traducerea lui Dijkstra, continuă să creeze ecouri peste decenii, confirmând că frumosul și cunoașterea sunt singurele bunuri care cresc atunci când sunt împărtășite.

Ilustrații Sonet 52 - Oricâte stele, Sonet 10 - Părea c-așteaptă.
Autor: Antero Olin

Carina A. Baba, UZPR, Filiala Arad

PETRU ABABII

TOTUL ESTE IUBIRE ÎN CĂRŢILE IOSEFINEI SCHIRGER

Tot ce am trăit în zadar s-a făcut zid,
tot ce-am înțeles s-a făcut fereastră.
Nichita Stănescu

Privitul pe fereastră ca la un spectacol a devenit o modă internațională cum de altfel a fost întotdeauna, însă la alte cote interpretabile. Ca la un spectacol privește pe fereastră tot mapamondul astăzi la tragedia ucraineană și la barbaria rusească. Ei și? Nu este firesc să privești pe fereastră la absurditatea omenească, fără a te strădui să părăsești acest joc al absurdului? Venitul şi plecatul fără sens și fără patimă este modalitatea pocesuală banală a perpetuării absurdului și a panteismului său incurabil. În esență, lumea, uitându-se pe fereastră, nu conștientizează cu ce scop se uită și ce vrea de fapt să vadă acolo, dincolo de ea, totodată neconștientizând că și ea participă la spectacol și este făuritoarea absurdității lui. E ca şi cum priveşte în interiorul sufletului plin de obscuritate și egoism crezut inocent. Privește și nu vede nimic. Fântâna nu-și vede imaginea fără oglinda apei care este ea însăși. Este un adevăr isusian consfințit de întreaga învățătură creștină.

Ce puțină răbdare a avut omenirea! Egală cu toată istoria ei. Și totuși în general se află încă în impas! Tot acest timp ea a alergat în coada atingerii fericirii, fiecare om cu puterile și metodele lui... Tocmai de aceea, omenirea nu-și poate atinge scopul, pentru că fiecare în parte folosește metodele lui personale diferite, în loc ca toți oamenii în mod solidar să folosească o singură metodă și anume de a învăța și a folosi o gândire critică aprofundată.

Numai cel ce nu vrea, nu poate. Vrednic este cel ce nu este silit s-o facă și nevrednic cel ce o face cu sila! Așa e și cu credința: este vrednică de cel ce o caută singur și nevrednică de cel ce o respinge atunci când i se oferă. Asemenea este și cu poezia: nu respingeți ceea ce vi se oferă, fiți vrednici de ce puteți fi fiecare din voi şi de ceea ce fiecare oferă! Nu vă temeți! Lumea culturii spirituale este un plan paralel lumii pragmatice. În esență ele niciodată nu se intersectează, fiind incompatibile. Cultură de fapt înseamnă infinit mai mult decât semnificația pe care o dă majoritatea omenilor. Țara este alcătuită în principal din ignoranţi lipsiţi de elementară gândire critică. De aceea avem ceea ce avem! O țară dominată de pleavă socială se va comporta ostil față de oamenii adevărați, înțelepți. Situația este atât de tragică, încât câteodată și cioara albă, în imensitatea de ciori negre, se va strădui până la urmă să îmbrace haine negre.

Iubirea este ceea ce stă drept primordialitate în toate cele și pentru toate cele generice și genetice, originale și originare, fizice și metafizice, fixate substanțial dar și esențial în *metafora magna* care este Viața… Mie îmi place poezia. Îi invidiez și respect pe poeţi pentru talentul și felul lor de a percepe lumea deosebit de majoritatea. Iar Iosefina Schirger are o sumedenie de cărți! Cu timpul le voi citi pe toate. Alții nici în zece vieți nu sunt în stare de astfel de performanțe! E foarte muncitoare, minunată, bună și ambițioasă, plină de imaginție, are un spirit ingenios, percepție de calitate. Îmi plac entuziasmul, activismul său, lumea ei imagistică, iar ce e important, ştie să facă să evite moartea. Pentru că nu este de ajuns numai să vrei să nu mori, dar trebuie încă să poți să nu mori. Iar această putere ți-o oferă gândirea. O norocoasă, răsfăţată a sorţii, aparent ferită de vicisitudinile vieții, acomodată permanent vremurilor, cerințelor timpului pe

care îl parcurge și care este așa cum este, departe de a o satisface personal, iar ea de a-i mulţumi pe ceilalți.

N-am întâlnit o astfel de *făcătură* poetică. Este pur și simpu inedită! Nu poeme, ci adevărate aforisme poetice, austeritate și iarăși austeritate! Organizarea este impecabilă, stimulată și completată de un har creativ rar întâlnit. Anume această organizare impecabilă și se numește fenomen! Este un drept al omului a se manifesta plenar în ceea ce-i oferă demnitatea sa umană de creator, nu numai de creat: "*Nesomnul, îndoiala, lupta, pixul sunt modul meu firesc de-a trece Styxul. Era necesar, nu suferea amânare: voiam să-ţi spun că afară e soare, creşte surplusul de cuvinte, viteza pulsează, dimineaţa începe mai devreme, lumea se strâmtează... Poeziile la vedere sunt nepotrivite, par că levitează. Ne-au rămas atâtea porţi de trecut fără chei! E timpul! Treci să mă iei!" (Colecţia de zmeie)*

În esență, înainte de toate, poezia este plânsul și surâsul meditativ în surdina primordialului metafizic, este muzica sufletelor mari și sensibile suprapuse, aflate în stările lor transcendentale, venită din ipostazele apriorice ale genezei ca Suflet Magna - suportul premonițional al imaginației născătoare de sublim. Poeziile ca și florile reprezintă suporturile esenţial-ființiale ale transpunerii metafizicului în creațiile naturii, în special și înainte de toate în creația sa, omul. Să admirăm deci florile și partea din noi, poezia! În lume florile domină peisajul metaforic al percepției sensibile, sublime a materiei, identificată cu poezia. Aici își varsă apele înmiresmate cu tot ce are existențial și organic, spiritul creativ uman.

Trandafirul, ca și poezia, sunt substanțele pure ce capătă expresie și culoare prin capacitatea omului de a le sesiza și interpreta poetic taina. Prin dăruirea lor dăruim nouă înșine, astfel îmbogăţindu-ne sufletul şi iubirea: "*Ridică-mă de pe jos, de pe stradă, nu mă lăsa tremurând, trandafir îngrozit de zăpadă! La tine ajung toate foile. La tine visează ochii mei de amiază, decupând, anticipând, zborul studiază. Mai am timp să te strig, să vorbim? Nemurirea e o grădină. Până la stele nu e decât o viaţă-lumină. Dă-mi un înţeles cuvântului viu; îndoiala, nedumerirea, necuprinsul le ştiu! Ce flori schematice ţi-aş dărui, ce muzici, ploi, ce dimineţi, ce nebunii! Spune-mi, de ce îţi mai e frică acum? Răul şi binele sunt doar două cuvinte cu care absolutul se joacă, ne minte. Dezleagă-mă-n vis de şoapte, de umbrele tale, de păcate, de curcubeul din gând, de noapte! În cu totul alt spaţiu, în alt timp, însoţeşte-mă, numeşte-mă Olimp!" (Exerciţii împotriva căderii)*

Geometrice construcții verbale metaforic și interstițial plasate dinspre fizic în metafizic, legate și îmbinate în aria imaginarului fără început și sfârșit, lungite și prelungite în vers din univers și soare...

Pământul este Raiul Universului, iar femeile, cele mai frumoase fiinţe din Univers. Nu cred că în alte colţuri ale infinităţii să se fi creat fiinţe perfecte la chip ca femeile planetei Pământ. Nu poţi să nu te minunezi, să rămâi indiferent admirând ca percepție, în special pe unele dintre ele. Câte inimi bat la unison în această lume a frumosului şi sublimului din sufletele celor care le admiră?! Ne-am născut în acest univers pe care-l survolăm în toată plinătatea simţirii. Este esențial să crezi, dar și să simţi cu inima, firea; este existenţial... "*De aceea nu suntem, în lume, decât ceea ce se întâmplă să fim. Un prieten, o dragoste, cărțile, luna de ieri-noapte, astea toate ne construiesc. Noi ne facem din propria noastră risipire. Fiecare om este dezordinea sa*." (spunea Constantin Noica în *Mathesis sau bucuriile simple)*

"Oboseala vine din lupta ființei cu viața. Când te opui vieții, judecând, criticând, mâniindu-te, pierzi viața din tine, obosești și este și normal pentru că mergi contra curentului. Iubirea, este curgerea vieții. Pacea, liniștea, se obțin când lași viața să curgă prin tine și nu mai opui rezistență la ceva. Ai obosit vreodată în timp ce te bucurai, în timp ce iubeai, în timp ce te rugai? Atunci te lăsai purtat de curgerea vieții, nu opuneai rezistență. Atunci te deschideai prin inimă. Obosești când cauți cu mintea, inima nu te obosește vreodată. Și mintea caută neîncetat, mereu găsește

altceva de care să se agațe, dar în esență mintea își caută liniștea. Deci lupta nu este între noi și cei din jur, sau întâmplarile din viață, ci este între noi și noi, acea luptă interioară este cea care epuizează.” (ne-a rămas scris de la părintele Arsenie Boca)

Oamenii sunt niște utopiști idealiști. Nu voi desfășura aici o lecție de dezbatere filosofică să arăt că ei sunt departe de adevăr. Sensul vieții este însăți viața. Iar ea dacă ar fi numai iubire nu s-ar impune aşa cum o știm, cu toată complexitatea ei, adică și cu bine și cu rău. Omul de multe ori nu iubește viața, nu pentru că nu ar vrea să o iubească, ci pentru că nu pătrunde sensul vieții, fiind compus dintr-o materie biologică contrară impulsului iubirii. Iosefina își determină viața după cum este ea, asumâdu-și sensul vieții sale, determinându-și conduita: “*Mă tulburi. E ca şi cum ai fi propria-mi umbră din cioburi, duhuri, ceţuri, fumuri. Dacă la tine duce-ntreaga luptă? Dacă zidirea nu e în zadar? Dacă ajungi vestit, iar eu în ziar? Alergi, înoţi, zbori până la mine şi înapoi. Înconjurat de fantome eşti una din preferatele mele axiome. Ce vise neclare! Să fii penumbră, înnourare, morgană, închipuire, o baricadă, o apă de munte, neagră o mare? Erai aşa cum erai: neschimbat, la limita absolutului un punct perfect poziţionat, oscilant. Puteai testa teoria, atinge limita, părăsi galaxia! Puteam găsi veşnicia, ca şi când iubirea ne-ar fi de ajuns, nebunia. Presimţirile sunt arcuiri, încercuiri, până aproape de inima ta, ca şi cum din piatră ar roi trandafiri.” (Gălăgie-n cap, din volumul Parcă te iubesc, Editura Coresi, 2023)*

De ce unii oameni se rătăcesc? Pentru că nu au o gândire critică profundă asupra lucrurilor. Un început de pătrundere mai în profunzime, o viziune critică, poetică, un aport considerabil la abordarea temei acomodată neconformist la mesajul propriu reflectat spiritualicește în oglinda banalității pe care o asaltează și o supune cu totalitatea capacităților sale intelectuale, iată *filosofia* Iosefinei Schirger:

“*Deși am fost creați ca și comunitate, sociabili, cu timpul ne însingurăm, fiecare în carapacea lui, în universul lui de pluș, cu micile frici şi bucurii. După mine gândirea critică presupune să ai răbdare cu oamenii, cu vremurile, să fii tolerant, să asculți, să te documentezi înainte de a porni o acțiune, să te perfecționezi învățând, citind continuu, să îți faci cât mai bine temele în dreptul tău, să nu îi deranjezi pe alții, să îți păstrezi calmul orice ar fi, să faci să vibreze aerul pe unde treci, să lași ceva important după tine, adică să fii OM. Şi câte am uitat! Mă mai mint câteodată că e totul bine; responsabilă cred că sunt, altfel nu poți face din lucruri mici, lucruri mari, ca să vă citez... Suntem strașnic de norocoși! Se știe. Alții nu au nici această mică bucurie, emoție, șansă, dar! Noi am încercat. Sunt ferestrele noastre spre lume. Niște luminițe, mici realizări care ne bucură orgoliul. Concluzia mi se pare clară: cu răbdare, iubind, cucerind fericirea, alergând după ea zi de zi, învingi moartea. Fiecare prin metodele lui, după puterile lui, așa cum crede... Chiar v-ați pornit să schimbați lumea?!”*

Cum pot eu să schimb de unul singur lumea? Când nu numai să vrea, dar să și poată, cel puțin 90% din lume să se schimbe, atunci da, se va produce adevărata ei schimbare. Eu doar sunt capabil să constat, nu să ofer și întreg potențialul schimbării. De ce se vaită lumea? Pentru că vrea aspecte de fond. Tocmai de aceea este plină de griji. Cum să nu-mi fac griji? Lumea o duce așa cum o duce tocmai pentru că trăiește preponderent în aspecte de formă, dăm importanță mai mult formei și nu fondului, adică sensului profund, esenței ei: **iubirea**.

Petru Ababii - Republica Modova – Chișinău

Condeierul diasporei

REVISTA Asociației Scriitorilor Români din Austria

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR ROMÂNI AUSTRIA

ASRA

Redactori:
prof. **Florica Ranta Cândea**
prof. univ. dr. **Anton ILICA**
conf. univ. dr. **Cătălin Negoiță**
col(r) dr. ing. **Constantin AVĂDANEI**
Tehnoredactor: ing. **Constantin Gumann**

Director fondator: Daniela Gumann
Lector: Dan Toma Dulciu
Senior editor: Gheorghe Stroia

Colaboratori externi:
Lidia Popa – poetă (Italia)
Antonela Stoica – poetă (Germania)
Liliana Popa – poetă (România)

Contact:
Blog: **http://scriitoriromaniaustria.ro/**
Email: **contact.asra2018@gmail.com**
Facebook: **asociatia.scriitorilor.romani.din.austria/**
Telefon: **004369910895388**